

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชน
สองฝั่งโขง กรณีศึกษาย่านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาดาล
จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นายสมพร มามะณีย์ และคณะ

ตุลาคม ๒๕๕๘

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชน
สองฝั่งโขง กรณีศึกษาย่านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล
จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นายสมพร มามะณี และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง กรณีศึกษา บ้านนาทราย ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา 2) เพื่อศึกษาภัยคุกคามต่อการเกิดตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย 3) เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย 4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง 5) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีส่วนร่วมโดยการร่วมคิด เสนอความคิดเห็น ร่วมเก็บข้อมูล ตลอดจนร่วมกันปฏิบัติการในการสร้างการเรียนรู้ คุณค่า และความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง ดังกล่าว ทั้งนี้ร่วมทำงานวิจัยตั้งแต่ระยะแรกจนระยะสุดท้าย เริ่มตั้งแต่ การวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ การศึกษาข้อมูล ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงได้ผลการศึกษาวิจัยดังนี้

บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา มีปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการตลาดประสบผลสำเร็จ คือ คนในชุมชนเห็นความสำคัญของตลาดและร่วมมือกันที่จะจัดการตลาดอย่างเข้มข้น คณะกรรมการในชุมชนมีความเสียสละที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการตลาดมีความเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนาน และแนบแน่น ส่งผลให้มีการไปมาหากันระหว่างคนทั้งสองฝั่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการค้าแลกเปลี่ยนอาหารและสิ่งของระหว่างกันมาตั้งแต่อดีต การจัดการตลาดนัดของชุมชนมีโครงสร้างคณะกรรมการจัดอย่างเป็นระบบ และการทำงานวิจัยการจัดการตลาดนัดเพื่อสุขภาวะ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้มีข้อมูลความรู้ในการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ

ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย มีทั้งภัยคุกคามที่เกิดขึ้นแล้วและ ภัยคุกคามที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้ ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นแล้วคือ ภัยคุกคามจากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ ส่งผลต่อการติดต่อค้าขายหยุดชะงักในช่วงระยะหนึ่ง ประชาชนมีรายได้ลดลง ภัยคุกคามจากภัยธรรมชาติน้ำโขงช่วงน้ำหลาก มีปริมาณมาก ส่งผลให้คนสองฝั่งไปมาหากันลำบาก ส่วนภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นคือ ภัยคุกคามจากนโยบายรัฐบาล นโยบายท้องถิ่น และภาคเอกชน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบในภาพรวมต่อการค้าขายข้ามแดนในตลาดนัดบ้านนาทราย

ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย แบ่งเป็น 3 ศักยภาพหลักๆ คือ 1) ศักยภาพด้านพื้นที่/ ทรัพยากร 2) ศักยภาพด้านคน ชุมชน 3) ศักยภาพด้านความรู้ภูมิปัญญา /ความเชื่อ ประเพณี

คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง คือ เมื่อมีตลาดนัดชายแดนเกิดขึ้นก็ทำให้ความสัมพันธ์มีความแน่นแฟ้น ทั้งความสัมพันธ์ของคนสองฝั่งโขง ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าแม่ค้า และลูกค้า ความเป็นพี่น้องครอบครัว ความเชื่อใจ เกิดขึ้นผ่านการซื้อขาย ผ่านความผูกพัน วิถีวัฒนธรรมการค้าขายของชุมชน ที่มีการไปมาหาสู่กันอย่างเป็นธรรมชาติ การเดินทางการค้าขายพรมแดนอยู่บนฐานการจัดการดูแลของชุมชน ส่งผลให้คน ญาติพี่น้องจากฝั่งลาวยินดีที่จะเข้ามาจับจ่ายซื้อของในตลาดนัดบ้านนาทรายอย่างมาก

วิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง มีวิธีการที่เหมาะสมคือ มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นพับ ไลน์เผยแพร่นำเสนอคุณค่าของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านนาทราย จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับพ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว รวมทั้งคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงทั้งสองฝั่งที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดนัด ทุกๆ วันที่มีตลาดนัด คือ มีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน เพื่อนำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายต่อผู้คนสองฝั่งโขงทุกวันเสาร์ (วันตลาดนัด) และ ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตลาดนัดบ้านนาทรายในงานประจำปีของชุมชนทั้งสองฝั่ง เพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานทั้งสองฝั่งได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย อันเป็นพื้นที่สานสัมพันธ์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างดี สร้างการเรียนรู้กับพ่อค้าแม่ค้าอย่างเป็นธรรมชาติ (เป็นการประชาสัมพันธ์โดยการพูดปากต่อปาก) และจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ คือ ตำรวจภูธร ตำรวจตะเวนชายแดน ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย ใช้ชื่อกิจกรรมคือ การสร้างพลังสร้างการเรียนรู้ โดยการจัดในรูปแบบของการมาศึกษาเรียนรู้ เป็นเวลา 1 วัน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ข้อมูลสื่อ แผ่นพับ ไลน์ รูปภาพ ในเว็บไซต์ของตำบลพะลาน และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เช่น เฟสบุ๊คของโรงเรียนบ้านนาทราย

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง ภูมิศึกษา บ้านนาทราย ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ที่สำคัญคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา ในการทำงานวิจัยมา โดยตลอด จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากการสนับสนุนดังกล่าวแล้วสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการวิจัยนี้สำเร็จได้ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องคือ ชาวบ้านนาทรายทุกคนที่ให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ยังมีพ่อค้า แม่ค้า ทั้งใน และนอกชุมชน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนจากโรงเรียนประถมศึกษาบ้านนาทราย ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ผู้แทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพปากแซง ผู้แทนจากหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำน้ำโขง (นรข.) ดำรงตะเวนชายแดนประจำพื้นที่ ตัวแทนทีมวิจัยบ้านผาชัน ตัวแทนทีมวิจัยบ้านสารภี ตัวแทนทีมวิจัยตำบลหนองกินเพล และตัวแทนเครือข่ายสตรีตำบลพะลาน ทางทีมวิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงกับ ทุกคน และทุกหน่วยงานดังกล่าวที่ได้ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

นายสมพร มามะณีย์ และคณะ

ตุลาคม 2558

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทคัดย่อ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องวิจัย	1
1.2 โจทย์วิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การทบทวนทุนเดิม งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านนาทราย	5
2.2 ข้อมูลทั่วไปของตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย	9
2.3 แนวคิดทฤษฎี	17
2.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 ขอบเขตการวิจัย	27
3.2 การศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	27
3.3 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษา	27
3.4 ประเด็น กรอบคำถามในการวิจัย และแบบสำรวจในการเก็บข้อมูล	28
3.5 รายชื่อทีมวิจัย	28
3.6 วิธีการศึกษา/กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการการวิจัย	42
4.1 บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา	42
4.2 ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย	44
4.3 ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย	46
4.4 คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง	47
4.5 วิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง	48
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	56
5.1 ผลการวิจัย	56

5.2 ผลที่เกิดขึ้นต่อนักวิจัย	59
5.3 ปัญหาในการดำเนินการวิจัย	60
5.4 ข้อเสนอ	60
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องวิจัย

ชุมชนบ้านนาทราย หมู่ที่ 2 ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2433 มีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนไทย-ลาวซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นที่กั้นพรมแดน หากข้ามแม่น้ำโขงจากบริเวณบ้านนาทรายไปจะเป็นฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวบริเวณบ้านปากสนม เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน ทางทิศใต้เป็นบ้านปากตะพาน ทางทิศตะวันตกเป็นบ้านหนองยาว เขต ภาค 3 เขตรักษาการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก่อนมีการก่อตั้งหมู่บ้านผู้คนได้อพยพเข้ามาปลูกสวนเลี้ยงสัตว์และหาปลาตามลำแม่น้ำโขงเนื่องจากบริเวณทำน้ำแห่งนี้มีปลาชุกชุม หากินสะดวกสบายทั้งคนและสัตว์ ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา รองลงมา คือ ค้าขาย ส่วนอาชีพเสริม คือ เลี้ยงสัตว์ หาปลา และทำการเกษตรริมแม่น้ำโขงและอาชีพที่เป็นจุดเด่นเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป คือ อาชีพการค้าขายรับจ้างขนสินค้าและขับเรือรับจ้างในตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย เนื่องจากในชุมชนบ้านนาทรายมีตลาดนัดชุมชนทุกวันเสาร์ ในช่วงเวลาประมาณ 04.30น. – 12.00 น. ใช้พื้นที่บริเวณถนนภายในหมู่บ้านเป็นที่ตั้งของตลาด

ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการเมื่อ ปี พ.ศ.2532 มีร้านค้าของคนในชุมชนอยู่ 2-3 ร้านและมีผู้มาซื้อของทั้งคนในชุมชนและคนจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านคือ สปป.ลาว ค่อมาก็มีการชักชวนเพื่อนมาขายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ.2538 จึงจัดเปิดตลาดขึ้นอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันมีร้านค้าในตลาดนัดจำนวน 80-110 ร้าน มีทั้งร้านขายปลีกและขายส่ง ในปี พ.ศ.2554 ชุมชนบ้านนาทรายได้ร่วมจัดทำโครงการวิจัยตลาดนัดชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชน กรณีศึกษา บ้านนาทราย เนื่องจากการจัดการตลาดนัดที่ผ่านมาของชุมชนขาดการจัดการที่ดี มีปัญหาด้านขยะจำนวนมากถูกทิ้งไว้เป็นภาระของคนในชุมชน การจัดพื้นที่สำหรับขายสินค้าไม่ชัดเจน ชุมชนบ้านนาทรายรับภาระจากตลาดทั้งขยะ การคมนาคมภายในชุมชนไม่สะดวก เสียงดังที่เกิดจากตลาด และที่สำคัญชุมชนยังไม่มีสินค้าของตัวเองออกจำหน่ายในตลาดนัดมากนัก ส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อมากกว่า ผลการวิจัยทำให้ชุมชนได้แก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดนัดชุมชนสู่การเป็นตลาดเพื่อสุขภาวะของคนในชุมชน คือ มีการจัดการขยะให้เป็นระเบียบและสะอาดมากขึ้น มีที่เก็บขยะที่ชัดเจน มีความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน พ่อค้าแม่ค้าและผู้ซื้อ ช่วยเก็บขยะให้เรียบร้อย มีการจัดระเบียบการวางสินค้าและลดการใช้เสียงในช่วงเวลากลางคืนที่เป็นการรบกวนชาวบ้าน มีการจัดโซนอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้นำสินค้าที่มีอยู่ในชุมชนออกมาขาย ทั้งอาหารที่เก็บหาได้จากธรรมชาติ พืชผักสวนครัวที่ส่งเสริมการปลูกทำอาหารสำเร็จรูปและทำเครื่องจักสานของชุมชน ทำให้มีจำนวนสมาชิกในชุมชนนำสินค้ามาขายมากขึ้น สร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และที่สำคัญชุมชนบ้านนาทรายมีโอกาสได้ซื้อหาและบริโภคสินค้าสดใหม่ทุกสัปดาห์ไม่ผ่านการปรุงแต่งโดยวิทยาการทางวิทยาศาสตร์มากเกินไป และยังเป็นการปลูกฝังนิสัยการบริโภคของเด็กเยาวชนลูกหลานของบ้านนาทรายให้

ใช้ง่ายอย่างเรียบง่ายและประหยัดอีก ทางโรงเรียนสนับสนุนเด็กนักเรียนในการทำเศรษฐกิจพอเพียงนำผลผลิตเหลือจากอาหารกลางวันนำมาจำหน่ายในตลาดนัดสร้างรายได้และการเรียนรู้ให้เด็กนักเรียน

จากผลการวิจัยตลาดนัดชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชน กรณีศึกษา บ้านนาทราย ทำให้คนในชุมชนบ้านนาทรายค้นพบว่า การที่ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายสามารถดำรงอยู่ได้และมีความสำคัญต่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้บริโภคอาหารธรรมชาติที่มีคุณค่าทั้งทางกายและจิตใจ สร้างเสริมนิสัยการบริโภคให้แก่เด็กเยาวชนในชุมชน สร้างความรักความสามัคคีและความร่วมมือเอื้ออาทรกันระหว่างชุมชนกับพ่อค้าแม่ค้าและผู้มาซื้อจากในชุมชน นอกชุมชน และต่างประเทศ เนื่องมาจากความเป็นชุมชนบ้านนาทราย คือ การมีวัฒนธรรมชุมชนทั้งดงมบ้านนาทรายเป็นชุมชนเก่าแก่อยู่กันแบบเครือญาติ มีการเคารพและเชื่อฟังผู้เฒ่าผู้แก่ มีความสามัคคีช่วยเหลือกัน มีความรับผิดชอบต่องานและการหน้าที่ เป็นที่เชื่อถือของหน่วยงานทั้งงานพัฒนาและงานความมั่นคง เป็นที่เชื่อถือของพ่อค้าแม่ค้าและผู้ซื้อจากทั้งในและนอกประเทศ มีจุดผ่อนปรน (ท่าประเพณี) เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนติดแม่น้ำโขง จึงมีจุดผ่อนปรนที่สามารถข้ามไปมาหาสู่ของผู้คนระหว่างสองฝั่งได้ แต่เป็นจุดที่ชุมชนได้มีการควบคุมและจัดการการผ่านแดนเองอย่างเข้มแข็ง ด้วยระเบียบและปฏิบัติด้วยวิธีการของชุมชนที่ไว้นือเชื่อใจ แต่เข้มงวดผ่านวัฒนธรรมของพื้นที่นี้ ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากหน่วยงาน มีการจัดการกลุ่มที่เข้มแข็ง(ชมรมเรือ) โดยเกิดจากการรวมกลุ่มผู้ขับเรือขนส่งสินค้าและผู้คนข้ามฝั่ง มีกฎระเบียบของกลุ่ม มีเงินกองทุน มีการประกันความเสี่ยงหากเกิดอุบัติเหตุในการขนส่ง มีโภชนาการเพื่อสุขภาพ โดยมีอาหารสดใหม่มีคุณภาพที่เก็บมาจากพื้นที่ธรรมชาติ มีอาหารที่ผ่านการแปรรูปด้วยภูมิปัญญาชุมชนมีความเอื้ออาทรระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายและชุมชนเจ้าของตลาด โดยสามารถซื้อขายสินค้าโดยใช้เงินผ่อนโดยมีชุมชนบ้านนาทรายเป็นผู้รับรองมีการเก็บค่าธรรมเนียมราคาถูกและผ่อนผันแก่ผู้ค้าขายเป็นบางโอกาส มีการร่วมมือสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านและงานประเพณี มีหน่วยงานภายนอกสนับสนุน เช่น ให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ การบริโภคอาหาร สิทธิผู้บริโภค

ชุมชนบ้านนาทรายจึงต้องการเก็บรักษามูลค่าที่ได้รับจากการจัดการตลาดนัดเก็บรักษาคุณค่าและความสวยงามของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาวะชุมชนบ้านนาทรายและที่สำคัญการรักษาความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขงที่เป็นทั้งญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านใกล้เคียงถึงแม้จะเป็นคนละประเทศต่างกันที่ขอบเขตการปกครองแต่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลเสมือนญาติอยู่เหนือขอบเขตพื้นที่ปกครองของความเป็นชาติ ให้ยังคงอยู่ เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย เช่น การขยายตัวสู่อาเซียนของประเทศไทยอาจมีผลต่อการขยายตลาดสินค้าในรูปแบบทุนนิยมขนาดใหญ่เข้ามาใกล้พื้นที่ (เนื่องจากอยู่ในตำบลพะลาน อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง) การเคลื่อนย้ายของผู้คนที่เป็นทั้งผู้ซื้อผู้ขายเสริมมากขึ้น การควบคุมคนและสินค้าอาจไม่มีประสิทธิภาพเหมือนเดิม วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเครื่องมือสำคัญของชุมชนในการควบคุมอาจไม่เป็นผลรวมทั้งความพยายามของหน่วยงานท้องถิ่นที่อยากเข้ามาควบคุมตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย

ด้วยเหตุผลและเงื่อนไขต่างๆทางชุมชนจึงมีการประชุมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปถึงความจำเป็นในการทำโครงการวิจัยให้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้คุณค่าและ

ความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงของบ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อ การเรียนรู้ร่วมกันของพ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาวรวมทั้งผู้นำและสมาชิกของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ เพื่อนำเสนอคุณค่าของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาพชุมชน บ้านนาทรายสู่ภายนอกให้เป็นที่ยอมรับถึงคุณค่าของตลาดที่มีต่อชุมชนทั้งสองฝั่งโขง ทั้งในด้านสุขภาพชุมชน ที่มีอาหารสดใหม่ถูกสุขภาวะราคาถูกในการอุปโภค มีตลาดนัดเป็นพื้นที่รองรับและกระจายสินค้าที่อยู่ใกล้ ชุมชนลดต้นทุนการเดินทางและขนส่ง รองรับสินค้าที่มาจากฐานการผลิตภายในชุมชนเกิดจากทรัพยากรใน ชุมชนทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดความรักและผูกพันและการรักษาให้คงอยู่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อไปในอนาคต และที่สำคัญเป็นพื้นที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนจากสองฝั่ง โขงภายใต้องค์ความรู้และความร่วมมือของคนในชุมชนตามสิทธิของชุมชนในการจัดการตัวเอง ภายใต้ ได้ กติกาวิธีการปฏิบัติที่ชุมชนสร้างขึ้นและรักษาไว้อย่างดีและได้รับการยอมรับและปฏิบัติจากผู้คนทั้งสองฝั่ง โขงตลอดมาและให้มีอยู่ตลอดไป

1.2 โจทย์วิจัย

1.2.1 คำถามวิจัยหลัก

ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขง กรณีศึกษาบ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างไร

1.2.2 คำถามวิจัยย่อย

- (1) บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
- (2) ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย คืออะไรบ้าง
- (3) ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย เป็นอย่างไร
- (4) คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของ ผู้คนสองฝั่งโขงเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา
- (2) เพื่อศึกษาภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย
- (3) เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของ ชุมชนบ้านนาทราย
- (4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อ ความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่ง โขง
- (5) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มี ต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 มิติเชิงวิจัย

- (1) ได้บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา
- (2) ได้ข้อมูลภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย
- (3) ได้ข้อมูลศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย
- (4) ได้ข้อมูลคุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง

1.4.2 มิติเชิงพัฒนา

- (1) เกิดการขยายความรู้การจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อนำคุณค่าตลาดนัดชุมชนสู่สังคมผ่านการจัดการเรียนรู้ของชุมชนบ้านนาทราย
- (2) เกิดนักวิจัยที่ร่วมกันทำงานในชุมชนทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมทำงานเพื่อชุมชนร่วมกันเกิดการสื่อสารคุณค่าและความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขงสู่สังคม
- (3) เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

การทบทวนทุนเดิม งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงกรณีศึกษานานนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยให้เห็นบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายคืออะไรบ้าง ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทรายเป็นอย่างไร คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขงเป็นอย่างไร ซึ่งการวิจัยดังกล่าวที่มิวิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีดังนี้ แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้ แนวคิดการจัดการความรู้ และแนวคิดการสื่อสารแหล่งเรียนรู้ มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านนาทราย

2.1.1 ประวัติการก่อตั้งชุมชน

บ้านนาทรายก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 มีนายกุแก้วและนายขุนชัย เป็นผู้ก่อตั้ง ซึ่งนายกุแก้วและนายขุนชัย อพยพมาจากบ้านปากแซงและบ้านพะลาน โดยเริ่มแรกได้พากันเข้ามาปลูกสวนเลี้ยงสัตว์และหาปลาตามลำแม่น้ำโขง เพราะบริเวณทำน้ำแห่งนี้มีปลาชุกชุม หากินสะดวกสบายทั้งคนและสัตว์ ทำให้คนในหมู่บ้านใกล้เคียงทั้งที่มาจากบ้านพะลานและบ้านปากแซง ได้เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในหมู่บ้านนาทราย สาเหตุที่ตั้งชื่อว่า “บ้านนาทราย” เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีหาดทรายสูงยาว และเกาะแก่งที่สวยงาม อาณาเขตบ้านนาทราย ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านนาหินโงน อำเภอนาตาล ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านปากแซง อำเภอนาตาล ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำโขง หากเดินทางข้ามไปอีกฝั่งจะเป็นบ้านปากตะพาน บ้านหนองยาว และบ้านปากสนม เมืองนครเพ็ง แขวงสละวัน ประเทศลาว ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านนาคง อำเภอนาตาล ระยะทางจากบ้านนาทรายถึง อำเภอนาตาล 15 กิโลเมตร และระยะห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี 121 กิโลเมตร ทั้งนี้แต่เดิมบ้านนาทรายขึ้นกับอำเภอเขมราฐ ปัจจุบันขึ้นกับอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพพื้นที่บ้านนาทรายเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ติดต่อกับแม่น้ำโขงหากข้ามแม่น้ำโขงจากบริเวณบ้านนาทรายไปจะเป็นฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณปากสนม เมืองนครเพ็ง แขวงสละวัน ทางทิศใต้เป็นบ้านปากตะพาน ทางทิศตะวันตกเป็นบ้านหนองยาว เขตภาค 3 (เขตรักษาการของสปป.ลาว) บ้านนาทรายมีผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันทั้งหมด 21 คน และปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านชื่อ นางสาวอุมาทิ โสตากุล

2.1.2 จุดที่ตั้งของชุมชน บ้านนาทรายตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของอำเภอนาตาล ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาตาล ประมาณ 12 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับสถานที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อ ห้วยสะมิ

ทิศใต้ ติดต่อ หัวขมิ้น

ทิศตะวันออก ติดต่อ แม่น้ำโขง

ทิศตะวันตก ติดต่อ บ้านนาคง

2.1.3 ขนาดประชากรในชุมชน บ้านนาทรายมีประชากรทั้งหมด 619 คน ชาย 306 คน หญิง 313 คน 156 ครัวเรือน มีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งหมด 21 คน

2.1.4 การศึกษาของชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา (คนรุ่นพ่อแม่ผู้ปกครอง) ได้แก่ ระดับ ป. 4 จำนวน 131 คน ระดับ ป. 6 จำนวน 67 คน มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 85 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 29 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 8 คน และปริญญาตรี 11 คน

การศึกษานอกระบบ มีผู้จบการศึกษาดังนี้ ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 6 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 คน

2.1.5 สถานที่สำคัญในชุมชน สถานที่สำคัญของชุมชนบ้านนาทราย มีดังนี้

1. โรงเรียนบ้านนาทราย ตั้งอยู่ริมถนน เส้นทางกลางบ้านนาทราย มีพื้นที่ทั้งสิ้น กว้าง 8 ไร่ ทิศเหนือติดต่อกับทุ่งนา ทิศใต้ติดต่อกับถนน เส้นทางกลางบ้าน ทิศตะวันออกติดต่อกับดอนปู่ตา ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้าน นายศรีวิไล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียนบ้านนาทราย มีนักเรียนรวมทั้งหมด 96 คน ชาย 40 คน หญิง 40 คน ครู 10 คน นักการ 1 คน

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 1 แห่ง

3. ศาลากลางบ้าน 1 แห่ง

4. ดอนปู่ตา 1 แห่ง

5. วัด มี 1 แห่ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง มีพื้นที่กว้าง 6 ไร่

6. ทำเรือ ทำเรือบ้านนาทรายมีพื้นที่ทั้งหมด กว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร ทิศเหนือติดหมู่บ้าน ทิศใต้ติดวัด ทิศตะวันออก ติดแม่น้ำโขง และทิศตะวันตกติดหมู่บ้าน (รายได้ของคนขับเรือ อาทิตย์ละ 1000 บาทต่อคน ต่ออาทิตย์)

2.1.6 กลุ่มองค์กร กลุ่มองค์กรและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง มีดังนี้

1. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่ายให้แก่คนในชุมชน โดยมีกิจกรรมหลัก คือ การให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออม และเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน โดยมีกิจกรรมหลัก คือ การให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ
3. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของครอบครัวผู้เสียชีวิต
4. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์ผู้ยากไร้ และด้อยโอกาส

2.1.7 ทรัพยากรของชุมชนบ้านนาทราย ทรัพยากรและความสำคัญของทรัพยากรที่มีต่อชุมชนบ้านนาทรายมีรายละเอียดดังนี้

1. แม่น้ำโขง ชุมชนบ้านนาทรายอาศัยแม่น้ำโขงในการหากิน คือ ทำประมง และปลูกพืชริมโขง วัตถุประสงค์การปลูกคือ จะปลูกเพื่อกิน เหลือกินก็ขาย
2. ห้วยสะมิเริ่มต้นมาจากถ้ำไซ เป็นแนวเขตของหมู่บ้านนาหินโง่น หมู่ 9 ตำบลพะลาน จังหวัดอุบลราชธานีได้ไหลผ่านมาสู่อ่างเก็บน้ำของหมู่บ้านนาทราย แล้วจึงห้วยสะมิจึงไหล ลงสู่แม่น้ำโขง ห้วยสะมิมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร กว้างประมาณ 20 เมตร ความลึกประมาณ 5 เมตร อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านนาทราย การทำประโยชน์ของห้วยในช่วงที่มีน้ำชาวบ้าน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านนาหินโง่น บ้านนาทราย และบ้านนาคง ก็จะทำมาหากินร่วมกัน ส่วนมากก็จะหาปลา กบ หน่อไม้ กุ้ง หอย และยังได้อาศัยทำการเกษตรได้อีกด้วย (ปัจจุบันมีการใช้น้ำจากห้วยดังกล่าวมาทำนาปรัง) เมื่อน้ำแห้งก็จะปลูกถั่ว ข้าวโพด และอื่นๆ ทั้งนี้อ่างเก็บน้ำห้วยสะมิสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2536 (อ่างเก็บน้ำพัฒนาชุมชน น.พ.บ.)
3. บ่อบาดาล บ่อบาดาลในหมู่บ้านนาทรายมีจำนวน ทั้งหมด อยู่ 5 บ่อ
4. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำคงกระแวง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ยาวกันรวม 240 ม. ความจุน้ำ 14480 เมตร ก่อสร้างเสร็จเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2554
5. โครงการศูนย์บริการเกษตรเคลื่อนที่ ความจุน้ำประมาณ 9200 ม กำลังสาม รัฐบาล (สำนักงานกรมชลประทานที่ 5) สร้างมอบให้ชาวบ้านนาทราย สร้างเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2537
6. สระพลาดสตึก สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2538 การใช้ประโยชน์ของสระน้ำ ชาวบ้านเอามาใช้อาบและกิน เพราะสมัยก่อนไม่มีเชื้อโรค และไม่มีโรคที่มากับน้ำเหมือนสมัยทุกวันนี้ ใช้เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์อีกด้วย
7. ห้วยพิมาย เป็นพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการเกษตรที่สมบูรณ์โดยส่วนใหญ่ปลูกข้าว รองลงมาปลูกพืชไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์

2.1.8 ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ในหนึ่งปี ชุมชนบ้านนาทรายมีประเพณี และวัฒนธรรมที่ชุมชนร่วมกันปฏิบัติและสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน มีดังนี้

1. เป็นวันขึ้นปีใหม่สากล ซึ่งตรงกับวันที่ 1 เดือนมกราคม ของทุกปี ชาวบ้านในชุมชนก็มองเห็นความสำคัญของวันขึ้นปีใหม่ ก็เลยพากันทำบุญตักบาตร ร่วมกันอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเลี้ยงสังสรรค์ อยู่ที่ศาลากลางบ้าน

2. ประเพณีบุญข้าวจี ในช่วงขึ้นสาวคำเดือนสามหรือประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงนี้จะมี การทำบุญและทำข้าวจีไปถวายพระที่วัดและมีการนิมนต์พระมาสวดในหมู่บ้านเพื่อนเป็น สิริมงคลให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข
3. ประเพณีสงกรานต์ ทั่วประเทศไทยที่ชาวพุทธได้จัดขึ้นตามประเพณี ได้พากันรดน้ำผู้เฒ่า ขอพร เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข และล้างบ้าน ครัวพระทราย ที่ดอนปู่ตา และริมโขง ตาม ประเพณีที่ปู่ตาขาย เคยทำมา
4. พิธีไหว้ดอนปู่ตา ซึ่งจะจัดขึ้นภายในเดือนพฤษภาคม ของทุกปี เป็นการสารต่อที่ปู่ตา ขายเคยทำมา ทั้งนี้การปฏิบัติคือ ประกาศให้ชาวบ้าน นำไก่เหียน (กรัวเหียน) ละ 1 ตัว พร้อมเหล้าขาว ดอกไม้และเทียน นำมาที่ดอนปู่ตาเพื่อที่จะได้บอกท่านปู่ตาให้ลูกหลาน ในหมู่บ้านได้อยู่เย็นเป็นสุข
5. บุญเข้าพรรษา มีในช่วงเดือนแปดหรือเดือนกรกฎาคม เป็นประเพณีที่ชาวบ้านร่วมกัน ทำบุญและก็เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้ศึกษาพระธรรมในช่วงเข้าพรรษา
6. บุญข้าวสาก ปฏิบัติกันในช่วงเดือนเก้าหรือเดือนสิงหาคม มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศล ให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มีการห่อข้าวสาก ซึ่งเป็นห่อใบตองใส่อาหารและหมากพลู รวมกันไว้ในห่อเดียว เพราะเป็นความเชื่อว่าชีวิตหลังความตายอาจจะไม่สุขสบาย ชาวบ้านจึงช่วยกันห่อข้าวสากเพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วได้มีอาหารการกินที่อิ่มหนำสำราญ ข้าวสากจะนำไปวางไว้ตามต้นไม้ในบริเวณวัดช่วงกลางดึกประมาณ 02.00 น. และจะมีการ ดิกลองเพื่อเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านมาพร้อมกัน
7. บุญสังฆทาน จะนิยมปฏิบัติกันในช่วงเข้าพรรษาซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนซึ่งมีอาหารอุดม สมบูรณ์ จะมีการเชิญชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านมาร่วมสังฆทานด้วย และมีการขับร้อง สารพันญะหรือบางครั้งก็แข่งขันกันระหว่างหมู่บ้านต่างๆ
8. บุญข้าวประดับดิน ปฏิบัติกันในช่วงเดือนสิบหรือเดือนกันยายน มีการห่อข้าวประดับดิน ซึ่งทำเหมือนข้าวสาก เพื่อจะเอาไปวางตามรั้วให้กับผี พ่อแม่หรือ ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว โดยจะนำเอาไปวางไว้ที่วัดในช่วงเช้าหลังทำบุญตักบาตรเสร็จ
9. วันออกพรรษาลาพระเจ้า (วันออกพรรษา) จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือนพฤศจิกายนของทุกปี พระสงฆ์จะไปมาได้อย่างสะดวก พอตกเย็นมาชาวบ้านได้พากันมาเวียนเทียน และก็ไหล เรือไฟ และก็ยังเป็นเดือนที่ เป็นประเพณีแข่งเรือยาวอีกด้วย
10. บุญกฐิน มีการทำบุญร่วมกันของชาวบ้าน
11. ลอยกระทง เป็นประเพณีที่ส่วนใหญ่ลูกหลานของชาวบ้านจะนิยมทำกระทงไปลอยตาม แหล่งน้ำต่างๆในบริเวณใกล้หมู่บ้านเพื่อขอพรและขอขมาแหล่งน้ำ หรือเพื่อขอ โหสิกรรมจากแม่น้ำคงคา ตามที่คนเราได้ทำผิด กับแม่น้ำ

2.1.9 การนับถือศาสนา ชุมชนบ้านนาทรายนับถือศาสนาพุทธ มีวัดศรีจันทร์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านนาทราย

2.1.10 สาธารณสุข มีศูนย์สุขภาพชุมชน 1 แห่ง คือ ศูนย์สุขภาพชุมชนปากแซง

2.1.11 อาชีพ

คนในชุมชนบ้านนาทรายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ทำนาเป็นหลัก รองลงมาอาชีพค้าขาย หาปลา ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพรับราชการมีเป็นส่วนน้อย รายได้ภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 25,000 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,000 บาท/ครัวเรือน/รายได้เฉลี่ยของประชากร (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี2550) 39,624 บาท/คน/ปี ครัวเรือนยากจน (รายได้ไม่ถึง 23,000 บาท/คน/ปี) ปี2550 จำนวน 12 ครัวเรือน)

2.1.12 การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม การคมนาคมในบ้านนาทราย ใช้การคมนาคมทั้งทางบกและทางเรือ ทางเรือ คือ การโดยสารข้ามแม่น้ำโขง โดยส่วนมากเป็นการคมนาคมเพื่อติดต่อ สื่อสารกับญาติพี่น้อง และการค้ากับประชาชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (หมู่บ้านที่อยู่ตรงข้ามกัน) ส่วนการคมนาคมทางบก โดยทางรถยนต์และรถจักรยานยนต์ มีถนนลูกรังเป็นส่วนใหญ่ ทางเข้าไปอำเภอซึ่งก่อสร้างปี พ.ศ. 2538 ส่วนการสัญจรระหว่างหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง

2. การโทรคมนาคม หรือการสื่อสาร ในชุมชนบ้านนาทรายมีโทรศัพท์สาธารณะเข้าเพื่ออำนวยความสะดวกในปี พ.ศ. 2543 และมีโทรศัพท์เคลื่อนที่เข้ามาเพิ่มความสะดวกมากขึ้น

3. การไฟฟ้า ชุมชนบ้านนาทรายมีไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้านเริ่มแรกในปี 2531 และเริ่มมีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่ออำนวยความสะดวกมาจนถึงปัจจุบัน

4. ประปา ชุมชนบ้านนาทราย มีน้ำประปาในหมู่บ้านเริ่มแรกในปีพ.ศ. 2537 โดยการขุดเจาะบาดาลเพื่อทำเป็นน้ำประปาใช้ในหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แต่เนื่องจากน้ำไม่เพียงพอใช้ประกอบกับประชากรมีจำนวนมากจึงได้เพิ่มประปาอีก 1 แห่ง อยู่ที่วัดศรีจันทร์ แต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้เนื่องจากชำรุดและมีน้ำพอใช้เนื่องจากมีแหล่งน้ำประปาเพิ่มอยู่ที่บ้านนาทราย หมู่ 2

2.2 ข้อมูลทั่วไปของตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย

2.2.1 ประวัติการก่อตั้ง และพัฒนาการตลาดนัดบ้านนาทราย

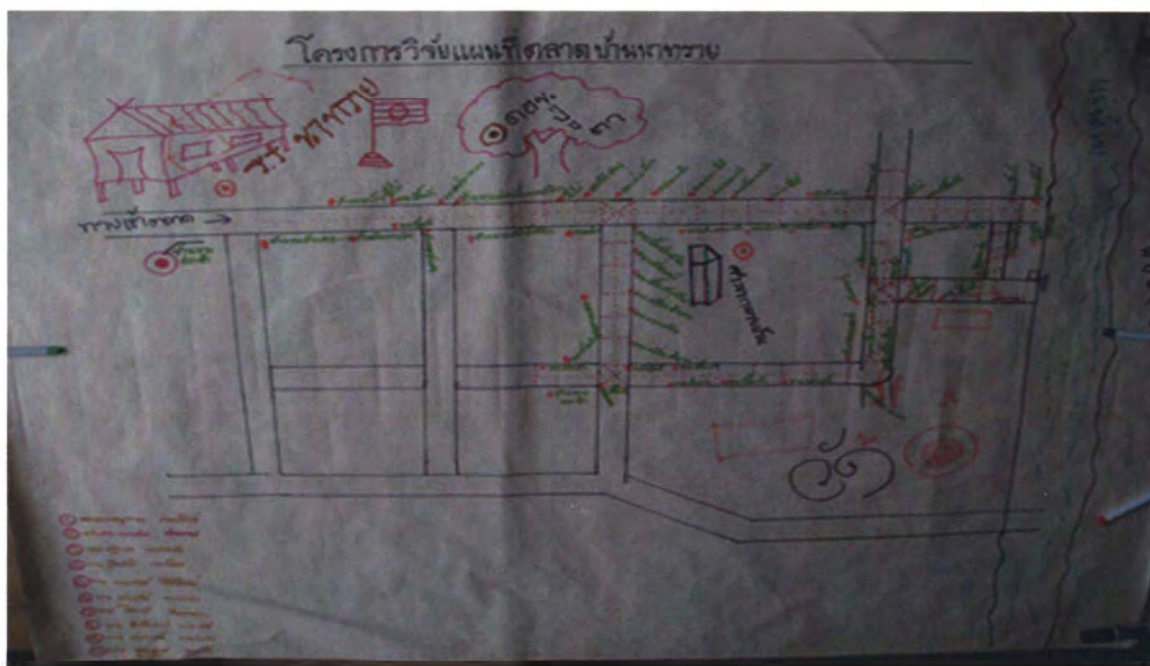
ตลาดนัดชายแดนบ้านนาทรายเริ่มเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการเมื่อไคร่ยังไม่ทราบชัดเจนระหว่าง ปี พ.ศ. 2532 และ พ.ศ. 2536 โดยมีพ่อใหญ่แดง ทะยะราช ซึ่งเป็นคนในชุมชนบ้านนาทรายเองที่ทำอาชีพค้าขายตามตลาดนัดต่างๆ อยู่แล้วจึงมีการตั้งวางขายสินค้าในหมู่บ้านเกิดขึ้น โดยนำเสื้อผ้าของนักเรียน อุปกรณ์การเรียน เข้ามาขายในชุมชนเป็นประจำทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา เช้ามีด ถึง 12.00 น. และต่อมามีอาจารย์นวนิน ภววิจารณ์ ก็ได้นำอาหารพื้นบ้าน (เช่น แกงหน่อไม้ ซุปเห็ดกระด้าง ซุปขนุน) น้ำหวาน ก๊วยเตี๋ยวเข้ามาขาย ด้วย เพราะเห็นพ่อแดงขายได้รายได้ดี เนื่องจากมีคนในชุมชนและชาวบ้านจากฝั่งลาว

เข้ามาซื้อด้วยสถานที่ขายสินค้าในตอนนั้นคือบริเวณหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้านและหน้าศาลากลางบ้าน นอกจากนี้ยังมีนางสมโสมดี พรหมบุตรดี ขายของชำ หลังจากนั้นพ่อแดงก็ได้ชักชวนเพื่อนที่เป็นพ่อค้าด้วยกันนำสิ่งของเข้ามาขาย ส่งผลให้ตลาดบ้านนาทรายมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการหมู่บ้านเล็งเห็นถึงรายได้ที่เกิดขึ้นจากตลาด จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน และมีข้อตกลงว่าจะเปิดตลาดอย่างเป็นทางการ หลังจากนั้นคณะกรรมการหมู่บ้านก็ได้เข้าไปปรึกษากับทางกิ่งอำเภอนาตาล ว่าสมควรเปิดตลาดหรือไม่ ทางอำเภอก็เห็นสมควรว่าดีเพราะเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนคณะกรรมการหมู่บ้านและคนในชุมชนจึงจัดเปิดตลาดขึ้นอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ. 2538 นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนยังมีการไปประชุมกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศลาว ที่ เมืองนครเพ็ง แขวงสะละวัน 3 ครั้ง เพื่อหารือเรื่องการเปิดท่า (จุดผ่อนปรน) การบริหารจัดการเรือขนส่งผู้โดยสาร (ชมรมเรือ)

เมื่อมีการเปิดตลาดนัดขึ้นอย่างเป็นทางการก็จะมีร้านค้าเข้ามาขายของเพิ่มเป็นจำนวนมาก ทั้งร้านขายส่งและร้านขายปลีก เช่นร้านขายเครื่องใช้ในครัว ร้านขายยา,ร้านเสื้อผ้า,ร้านขายรองเท้า,ร้านขายเครื่องสำอางและอาหารต่างๆ ชนิดทั้งที่มาจาก สปป.ลาว และจากไทยเอง เมื่อมีร้านค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ต้องมีการจัดระเบียบในเรื่องพื้นที่การขายให้กับทางร้านค้า ดังนั้น คณะกรรมการตลาด จึงได้มีการจัดระเบียบถือการขายสินค้าให้กับแม่ค้าเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ต่อมาตลาดมีการขยายมากขึ้น ทั้งพ่อค้าแม่ค้า และลูกค้าก็มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ต้องมีการจัดระเบียบเรื่องสถานที่จอดรถให้กับลูกค้า และแม่ค้า คือ แม่ค้าให้จอดบริเวณหลังร้าน และลูกค้าจอดที่สนามโรงเรียนและข้างถนน

ปัจจุบันมีร้านค้าในตลาดนัดจำนวน 80 – 110 (ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าไม่ใช่ฤดูกาลเพาะปลูกร้านค้า และลูกค้าก็จะมีจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นฤดูกาลจำนวนร้านค้า และพ่อค้าแม่ค้าก็จะมีไม่มาก อยู่ที่ 80 ร้าน)ร้านกลุ่มลูกค้าจากประเทศลาวจะเข้ามาประมาณ 500 คน ส่วนกลุ่มลูกค้าจากหมู่บ้าน และบ้านใกล้เคียงที่อยู่ตำบลพะลาน จะมา 1,000 – 2,000 คน รวมทั้งหมด เป็น 3,000 คน ตลาดนัดมีทุกวันเสาร์เริ่มตั้งร้านค้าเวลาประมาณ 04.30 – 12.00 น.ที่ตั้งของตลาดนัดปัจจุบันคือบริเวณถนนในหมู่บ้าน (ตามแนวเส้นสีแดง ในรูปที่ 6)

รูปภาพ แสดงพื้นที่ของตลาด (ตามแนวเส้นสีแดง)

ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจของตลาดนัดบ้านนาทราย สามารถแบ่งรายละเอียดข้อมูลออกเป็นหัวข้อได้ทั้งหมด 3 หัวข้อ ประกอบไปด้วย ขนาดของตลาด รายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายของตลาดนัด และประเภทของสินค้าที่ขายในตลาดนัดชุมชน ซึ่งแต่ละหัวข้อก็มีรายละเอียดดังนี้

(1) ขนาดของตลาด (ขนาดตลาดในที่นี้ประกอบไปด้วย จำนวนพ่อค้า แม่ค้า ร้านค้า และ ลูกค้า)

ตลาดนัดบ้านนาทรายตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนร้านค้า 80-110 ร้าน ต่อวันนัด ใน 80-110 ร้าน แบ่งเป็นร้านขายส่งทั้งหมด 4 ร้าน (ร้านใหญ่) (ขายของจำพวกกรองเท้า เสื้อผ้า ของเบ็ดเตล็ด) นอกนั้นจะเป็นร้านขายปลีก และร้านขายอาหารทั่วไป ลูกค้าที่มาซื้อสินค้าในตลาดปัจจุบันจะมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ ลูกค้าจาก สปป. ลาว และลูกค้าจากประเทศไทยเอง ทั้งนี้ลูกค้าที่มาจาก สปป. ลาวจะเข้ามา ส่วนกลุ่มลูกค้าจากหมู่บ้าน และบ้านใกล้เคียงที่อยู่ตำบลพะลาน จะมา 1,000 – 2,000 คน รวมทั้งหมดในวันตลาดนัด สัปดาห์หนึ่งจะมีลูกค้าโดยประมาณ ทั้งไทย และ สปป.ลาว รวม 3,000 คน

กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าดังกล่าวเป็นคนในบ้านนาทรายเอง และมาจากอำเภอเขมราฐ โพธิ์ไทร นาคาล ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดมุกดาหาร ส่วนหนึ่งมาจากประเทศลาวด้วย (สินค้าที่ชาวลาวนำเข้ามาขายนั้นส่วนมากจะเป็นอาหารพื้นบ้าน เช่น กบ เขียด หอย) ส่วนลูกค้าจากหมู่บ้านข้างเคียงในประเทศ และประเทศลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกค้าจากประเทศลาวจะเข้ามาเป็นจำนวนมาก เพราะได้รับการต้อนรับ ดูแล และอำนวยความสะดวกจากชาวบ้านเจ้าของสถานที่ เนื่องจากเป็นญาติพี่น้องกันแม้จะอยู่คนละประเทศ มีความเชื่อถือ ไว้วางใจกัน และรับรองกันเมื่อมีการตรวจตราในการเข้าพื้นที่ในการข้ามมายังฝั่งไทยนั้น ไม่ต้องเสียค่าผ่านด่านซึ่งถ้าไปข้ามที่อื่นต้องจ่ายค่าผ่านด่านด้วย ทำให้คนในฝั่งประเทศลาวสะดวกที่จะเข้ามาซื้อของ

ลักษณะการตั้งร้านของตลาดนัด คือ การตั้งร้านจำหน่ายสินค้า เป็นการตั้งโต๊ะและแผงขายสินค้าไปตามถนนในหมู่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่กว้างเกือบทั้งหมู่บ้าน บางร้านก็เป็นการปูเสื่อวางขายกับพื้น ถ้าเป็นร้านขายของส่งก็จะเป็รถบรรทุกจอดขาย วางขายกับพื้นให้เดินเลือกซื้อ ส่วนบริเวณขายสินค้าของชาวลาวนั้นจะจัดไว้ให้ต่างหากเพื่อความสะดวกและเป็นระเบียบทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดที่ขายไว้คือตรงท่าเรือก่อนทางเข้าน เนื่องจากก่อนหน้านี้ที่ยังไม่มีการจัดพื้นที่ในการขายให้ชาวลาว จะมีลูกค้าคอยไปรับซื้อสินค้าที่ตรงท่าเรือทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ

(2) ประเภทของสินค้าที่ขายในตลาดนัดชุมชน ตลาดนัดบ้านนาทรายเป็นพื้นที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนทำให้ชุมชนได้รับรายได้จากการนำสินค้ามาวางจำหน่ายและนอกจากคนในชุมชนแล้วยังมีพ่อค้าแม่ค้าจากนอกชุมชนนำสินค้ามาขายด้วย ทำให้สินค้าที่วางขายในตลาดมีความหลากหลาย ทั้งนี้สามารถแยกประเภทของสินค้าที่ขายในได้ดังนี้

(2.1)ประเภทอาหาร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ อาหารพื้นบ้าน และอาหารทั่วไป มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- อาหารพื้นบ้าน ในที่นี้จะมีทั้งของสำเร็จรูปและ ไม่สำเร็จรูป ของสำเร็จรูปได้แก่ ซุปหน่อไม้ แกงเห็ด ซุปมะเขือ ปั่นปลา ปั่นเขียด แกงหน่อไม้ ก้อยไข่มดแดง ก้อยกั้งก๋า ข้าวต้มห่อ หมกหน่อไม้ เป็นต้น ไม่สำเร็จรูปได้แก่ กบ เขียด หอย กุ้งก้าม ปลาน้ำโขง ปลาน้ำ ปลาห้วย ปลา ร้า ผักพื้นบ้านต่างๆ หน่อไม้ หนุ่ ปู สัตว์ป่า ลูกกะบก ผักหวาน เห็ด เป็นต้น ทั้งนี้อาหารดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล

-อาหารทั่วไป มีทั้งของสำเร็จรูป และไม่สำเร็จรูป ได้แก่ ลูกชิ้น ขนมหิน กาแฟ โอวัลติน ขนมหวาน อาหารทะเลแช่แข็ง ไข่ต้ม ไข่ยาง หมูยอ น้ำอัดลม หมากฝรั่ง มัน ปลาหู เนื้อหมู เนื้อวัว มะนาว มะเขือเทศ หอม ผักชี กะหล่ำแดงกวาง บวบ หมาก พลุ ยาสูบ ผักคอง มะละกอ ถั่ว ใบมะกรูด แหนม พริกสด พริกแห้ง ปลาร้า หอม กระเทียม น้ำมันพืช ไข่ไก่

(2.2) ประเภทเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้าห่ม เสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า ผ้าขาวม้าปกหมอน ที่นอน

(2.3) ประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ แบ่งออกเป็น ของใช้ และ เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้เครื่องมือเครื่องใช้ ประกอบไปด้วย เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร และเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำประมง ของใช้ ประกอบด้วย สบู่ ยาสีฟัน แชมพู น้ำยาล้างจาน และไฟแช็ค เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ มีด เขียง กรรไกร หม้อแป้น ไฟส่องคบ กระตักข้าว หวด กระตักน้ำเต้า ฯลฯ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร จอบ เสียม มีด คาค เขือกเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำประมง เช่น มอง แห เบ็ด เป็นต้น

(2.4) เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น กระตักน้ำร้อน หม้อหุงข้าว ฯลฯ

(2.5) ประเภทเครื่องสำอาง เช่น แป้ง ครีม โฟมล้างหน้า

(2.6) ประเภทเครื่องดื่ม เช่น น้ำอัดลม เครื่องดื่มชูกำลังต่างๆ

(2.7) ประเภทเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ

(2.8) ประเภทเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น กระดิ่งวัว ของเล่นเด็ก เมล็ดพันธุ์พืช น้ำมัน

2.2.2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาการจัดการตลาด

การจัดการตลาดนัดบ้านนาทรายเป็นการจัดการตลาดนัดโดยชุมชน ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งตลาด จนมาถึงปัจจุบัน มีรายละเอียดการจัดการดังนี้

(1) การจัดการพื้นที่ขายสินค้า หรือที่เรียกว่า การจัดการถือการขายสินค้า การจัดการพื้นที่การขายสินค้านี้ดังกล่าวนั้น ตั้งแต่มีการเริ่มจัดตั้งตลาดนัดในระยะแรกๆ จะไม่มีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจน เนื่องจากพื้นที่ในการขายและจำนวนพ่อค้าแม่ค้ายังไม่มาก แต่พอตลาดเริ่มมีพ่อค้าแม่ค้ามากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแย่งพื้นที่ขายระหว่างแม่ค้าเกิดขึ้น ดังนั้นคณะกรรมการตลาด จึงได้มีการพูดคุยแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดพื้นที่การขายสินค้า มีรายละเอียดดังนี้ แบ่งพื้นที่การขายสินค้านี้ออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และขนาดใหญ่ แต่ละขนาดต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงตลาดดังนี้ ความกว้าง 4 เมตร เก็บราคา 5 บาท (ขนาดกลาง) ความกว้าง 8 เมตร เก็บราคา 20 บาท (ขนาดใหญ่) ถ้าเป็นการปูเสื่อขายก็เก็บ 2 บาท (ขนาดเล็ก)

(2) การจัดการการขนส่ง การจัดการการขนส่งในระยะแรกของการจัดตั้งตลาดนัด ไม่มีการจัดการอย่างใด จนตลาดเริ่มหนาแน่นมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการให้มีความเป็นระเบียบมากขึ้น การจัดการการขนส่งประกอบด้วย การขนส่งลูกค้า พ่อค้า และรวมไปถึงการขนส่งสินค้าด้วย มีรายละเอียดดังนี้

- การขนส่งที่เกี่ยวข้องกับพ่อค้าแม่ค้า ในพื้นที่พูดถึงเรื่องสถานที่จอดรถของพ่อค้า แม่ค้า จะให้จอดรถหลังล็อกการขายสินค้าของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อการขนสินค้า จากแต่ก่อนที่ยังไม่มีการจัดการชดเชยนั้น พ่อค้าแม่ค้าบางคนจะจอดรถไว้ข้างล็อกการขาย ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อแม่ค้าคนอื่น คือ ไม่มีพื้นที่ขายสินค้า พื้นที่ขายสินค้าแคบไม่เพียงพอต่อการวางของ เป็นต้น

- การขนส่งที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ในพื้นที่จะกล่าวถึง พื้นที่จอดรถ และการขนส่งสินค้าทางน้ำ มีรายละเอียดดังนี้ สถานที่จอดรถของลูกค้านั้น จัดให้จอดไว้ที่สนามโรงเรียน ส่วนการขนส่งสินค้า และลูกค้าทางน้ำ มี 2 ขั้นตอน คือ การขนส่งสินค้าจากร้านลงสู่เรือ และการขนส่งจากเรือไปส่งที่ฝั่งประเทศลาว การขนส่งสินค้าลงไปที่เรือ (โดยส่วนมากลูกค้าที่มาจากฝั่งประเทศลาวจะเป็นพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นในการซื้อสินค้าแต่ละครั้งลูกค้าจะซื้อเป็นจำนวนมาก เพื่อนำไปขายต่อที่ประเทศลาว) ในปัจจุบันใช้มือยกขน (ลอกขนสินค้า) (ดูรูปภาพที่ด้านล่าง) โดยลูกค้าเสียค่าใช้จ่ายในการขน ครั้งละ 80 บาท ทั้งนี้ในสมัยแต่ก่อนที่ยังไม่มีมือยกขนสินค้า ลูกค้าต้องมีการจ้างคนในชุมชนหาบสินค้าลงไปที่เรือ ค่าใช้จ่ายในการจ้างหาบคิดเป็นเที่ยว และก็สินค้าที่หาบลงไปที่ เช่น ประเภทกล่องสินค้าต่างๆ เที่ยวละ 20- 30 บาท กระเป๋า เที่ยวละ 50 บาท หรือถ้าเป็น ตู้เย็นคิดเที่ยวละ 70 บาท ส่วนการขนส่งเรือ ทางชุมชนได้มีการจัดตั้งชมรมเรือขึ้น เพื่อจะได้เกิดการขนส่งทางเรืออย่างเป็นระเบียบ ส่งทางเรือ เที่ยวละ 150 บาท ถ้าเป็นลูกค้า ไม่มีสินค้าติดมาด้วย หรือมีสินค้าติดมาจำนวนน้อย (ซื้อไว้ใช้สอยในครัวเรือน) คิดค่าเรือคนละ 60 บาท

(3) การจัดการท่าประเพณี การจัดการท่าประเพณีชาวบ้านนาทรายจะจัดการเอง โดยใช้ชุด ชรบ. (ชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน) ของหมู่บ้านในการจัดการ ทั้งนี้ในการตรวจคนที่เข้ามาจากฝั่งประเทศลาว หลักการหลักคือ จะมีการจดชื่อคนที่เข้ามาลงสมุดบันทึกไว้ นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดหลักการกฎระเบียบย่อยๆ ร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันของคนชายแดนไทย – ลาว ในการข้ามพรมแดนมาซื้อขาย

ในการข้ามพรมแดนเพื่อมาซื้อสินค้าของคนฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นจะเดินทางมาโดยการนั่งเรือข้ามฟากซึ่งได้มีกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันในการข้ามพรมแดนมาซื้อขายสินค้า ดังนี้

1. เรือข้ามฟากระหว่างไทย – ลาว จะต้องนำเรือจอด ณ ที่ท่าเรือที่คณะกรรมการบ้านนาทรายกำหนด
2. เรือจาก ส.ป.ป. ลาว ในวันเสาร์ให้รอรับผู้โดยสารได้ไม่เกินเวลา 09.00 น. หากเกินเวลาดังกล่าวให้เรือไทยนำส่งข้ามฟาก
3. ราษฎรจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนมาแลกเปลี่ยนบัตรขึ้นฝั่งที่ทำจอดเรือทุกครั้ง ถ้าไม่นำมาปรับ 20 บาท

4. หากพี่น้องมาจากฝั่งประเทศลาว แล้วมีธุระต้องไปถึงอำเภอเขมราฐ หรือ ที่อื่นๆ ต้องเสียค่าผ่านแดน 60 บาท เมื่อเสียค่าผ่านแดนชุด ชรบ.ที่ดูแลจุดผ่านแดนก็จะมีตัวให้ ที่แสดงว่าจ่ายค่าผ่านแดนเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นตอนขากลับ ถ้านำตัวดังกล่าวมาแสดง ชุด ชรบ. หมู่บ้าน จะทำให้ไม่ได้เสียค่าเรือกลับ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในระยะเวลา 3 วัน นับจากวันเดินทางผ่านแดน แต่ถ้าเกิน 3 วัน ตัวดังกล่าวจะใช้เป็นค่าเรือไม่ได้ แต่ถ้าเป็นเหตุการณ์จำเป็น คือ อยู่เกิน 3 วันเนื่องจาก ป่วย หรือ มาหาหมอ ชุมชนบ้านนาทรายก็จะไม่คิดค่าเรืออีก ใช้ตัวดังกล่าวได้เลย

ซึ่งกฎระเบียบดังกล่าวกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการหมู่บ้านบ้านนาทราย และในวันเสาร์จะมีชุดรักษาความสงบในหมู่บ้านคอยเฝ้าตรวจรักษาความสงบที่ทำเรือเนื่องจากในวันเสาร์มีคนข้ามมาเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากคนทั้งสองฝั่งมีความใกล้ชิดสนิทกันเพราะลูกค้าชาวลาที่ข้ามมาส่วนมากจะมาเป็นประจำทุกอาทิตย์จนคณะกรรมการสามารถจำชื่อได้เพียงแค่เจอหน้ากัน ทำให้บางครั้งไม่ต้องแสดงบัตรก็ได้เพียงแค่ร้องทักกันก็สามารถจดชื่อได้ แต่บางคนที่เพิ่งข้ามมาหรือมาไม่ค่อยบ่อยก็ต้องแสดงบัตรและบอกชื่อกับคณะกรรมการหมู่บ้านที่ทำหน้าที่จรวจรายชื่อคนเข้า-ออก

(4) การจัดการขยะ ชุมชนจะจ้างคนในชุมชนเก็บขยะ นั้ละ 2 คนคือ นางอุไรวรรณ สุธรรมวง นางจันทร์เพ็ง สระเอก ค่าเก็บขยะนั้ละ 200 บาท เก็บแล้วนำไปเผาที่ริมน้ำโขง เนื่องจากว่าหมู่บ้านยังไม่มีที่เผาทำลายขยะ

(5) การจัดการไฟฟ้า และสุขา ไฟฟ้ามีการติดตั้งไว้รอบตลาด และทุกคืนวันศุกร์จะมีการเปิดไฟไว้ตลอดคืน เพื่อเอื้ออำนวยให้กับพ่อค้าแม่ค้าในการมาตั้งร้านค้าขายของ ส่วนเรื่องสุขาทางชุมชนมีการทำน้ำประปา ทำห้องน้ำ ขึ้นมา เพื่อให้ความสะดวก แก่พ่อค้า แม่ค้าและ ลูกค้าที่มาซื้อของในตลาด ห้องน้ำก็จะมี 2 ที่คือ ศาลากลางบ้าน มีอยู่ 5 ห้อง และห้องน้ำวัดศรีจันทร์ ในการใช้บริการไม่เสียค่าบริการใดๆ ห้องน้ำที่ศาลากลางบ้านปัจจุบันชำรุดเสียหาย เช่น ที่ล็อกประตูพัง ประตูพัง เป็นต้น ส่วนเรื่องความสะอาดนั้นยังไม่สะอาดเท่าที่ควร เนื่องจากชุมชนไม่มีมาตรการดูแลรักษาห้องน้ำ จะดูแลรักษาตามความสะดวก

4.2.4 ความสัมพันธ์ของตลาดนัดบ้านนาทรายที่มีต่อชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ทางการค้าขายแดนตั้งแต่เกิดตลาดนัด – ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางการค้าขายแดนตั้งแต่เกิดตลาดนัดจนถึงปัจจุบันมีการเติบโตขึ้นมากจากอดีตตอนที่เกิดตลาดนัดนั้นคนยังมาไม่เยอะและร้านค้าก็มีเพียง 2-3 ร้านเท่านั้น คนลาวเริ่มเข้ามาซื้อขายในตลาดนัดตั้งแต่เริ่มมีตลาดแต่ตอนนั้นก็ยังไม่เข้ามาไม่มากเพราะบางคนก็ยังไม่รู้ ต่อมามีการบอกปากต่อปากกันทำให้เป็นที่รู้จักว่ามีตลาดนัดตั้งอยู่ที่บ้านนาทราย จึงทำให้คนเข้ามามากขึ้น ก่อนมีตลาดคนฝั่งลาวก็เข้ามาแต่ต้องไปที่อำเภอเขมราฐ ซึ่งต้องเดินทางไกลเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นจำนวนมาก

เมื่อมีตลาดตั้งอยู่ที่บ้านนาทรายทำให้ประหยัดเรื่องเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทำให้คนฝั่งลาวเข้ามาจำนวนมาก

จุดผ่อนปรนที่บ้านนาทราย เป็นด่านที่ชุมชนบริหารจัดการเอง ไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นกับจุดผ่อนปรนอื่นๆ ทั้งนี้ ชรบ. ประจำหมู่บ้านจะเป็นคนควบคุมดูแล ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นชุมชนจะเป็นคนรับผิดชอบเอง (ทั้งนี้ ชรบ. ประจำหมู่บ้านบ้านนาทรายนั้นได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นตัวแทน รับเสด็จสมเด็จพระเทพ) ชรบ. มีความพร้อมเพียงมาก ในแต่ละวันของการเปิดด่าน ต้องบันทึกว่าเข้ามาเท่าไร และออกเท่าไร เสร็จก็ต้องมีการรายงาน ดม. ปัจจุบันการดำเนินการด่านตรวจคนเข้ามานั้นเป็นไปอย่างเรียบร้อย (การที่ทางการจะสั่งปิดด่านต้องมาหาชุมชนก่อน หรือถ้ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นทางการจะสั่งปิดด่าน ก่อน 5 โมงเย็น ยกเว้นการเจ็บป่วย ถ้าอยากกลับต้องให้พี่น้องมารับ)

การเดินทางเข้ามาตลาดนัดบ้านนาทรายของพี่น้องฝั่งประเทศลาว จะเสียเฉพาะค่าเรือคนละ 50 บาท ไม่ได้เสียค่าผ่านด่าน ซึ่งถ้าไปข้ามฝั่งที่จุดอื่นๆ ต้องเสียค่าผ่านด่านด้วย ซึ่ง อัตราค่าเรือและค่าผ่านด่านก็มีราคาสูงกว่าที่บ้านนาทราย ดังนั้นจึงทำให้เป็นจุดดึงดูดลูกค้าชาวลาวอีกจุดหนึ่งเพราะถ้าหากไปข้ามฝั่งที่อื่นซึ่งมีตลาดนัดชายแดนในรูปแบบเดียวกันต้องเสียค่าผ่านด่าน 20 บาท ความสัมพันธ์ทางการค้ามีการเติบโตขึ้นจากอดีตลูกค้าชาวลาวย้ายมา มากขึ้น นอกจากมาซื้อของแล้ว ยังมีการนำสินค้ามาขายด้วย สินค้าที่นำมาขายได้แก่สินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน เช่น หอยขม กบ เขียด บ้าง เห็ด เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ซื้อกลับไปนั้นส่วนมากจะซื้อไปขายต่อ จะซื้อกลับไปในปริมาณมาก ซื้อเป็นแพ็ค เป็นกล่อง ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค เช่น ไข่ไก่ ผัก ขนم เครื่องดื่ม ผลไม้ น้ำมัน เสื้อ กระสอบ ในการซื้อสินค้าแต่ละครั้งมีทั้งซื้อเงินสดและเงินเชื่อ ในกรณีการซื้อเงินเชื่อสามารถซื้อได้ถึงจำนวน 50,000-100,000 บาท (แม้ว่าจะจ่ายงวดชนงวด) ทั้งนี้ลูกค้าจะนำสินค้ากลับไปขายก่อน เสร็จแล้วเมื่อถึงวันตลาดนัดของสัปดาห์ต่อไป ก็จะนำเงินมาชำระคืนให้กับพ่อค้า แม่ค้า ซึ่งการซื้อขายในรูปแบบดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจกันและยังเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าชาวลาวย้ายมาซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากอีกด้วย ซึ่งลูกค้าที่จะทำอย่างนี้ได้ต้องเป็นลูกค้าประจำ ส่วนที่เป็นลูกค้าใหม่จะทำอย่างนี้ได้ต้องได้รับการแนะนำจากลูกค้าเก่า หรือ ลูกค้าประจำ ซึ่งถ้าลูกค้าใหม่เซ็นแล้วไม่เอาเงินมาจ่าย แม่ค้าพ่อค้าก็จะเอาเงินกับลูกค้าเก่าที่แนะนำมา นอกจากนี้ลูกค้ายังสามารถโทรสั่งของกับพ่อค้าแม่ค้าได้ ว่าต้องการสินค้าอะไรบ้าง จำนวนเท่าไร พอถึงวันตลาดนัดก็จะมารับสินค้ากลับไป และในกรณีที่ลูกค้าซื้อของไว้แล้วลืมเอากลับไป สินค้าก็ไม่เสียหาย เพราะว่าพ่อค้า แม่ค้าจะเก็บไว้ให้ลูกค้า หรือ คนในหมู่บ้านก็จะเก็บไว้ให้ลูกค้า

ราคาสินค้า ราคาของสินค้าที่วางขายในตลาดนัดชายแดนบ้านนาทราย เป็นสินค้าที่มีราคาไม่สูงจนเกินไป มีความเหมาะสมกับฐานะและรายได้ของลูกค้าที่เข้ามาซื้อ บางชนิดก็มีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป เช่น พืชผักต่างๆ เนื่องจากบ้านนาทรายเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดริมแม่น้ำโขงชาวบ้านในชุมชนส่วนหนึ่งมีการทำเกษตรริมโขง เมื่อมีการเก็บเกี่ยวก็นำผักต่างๆ ที่ปลูกไว้มาจำหน่ายในตลาดนัด เนื่องจากต้นทุนในการผลิตมีราคาต่ำเพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า นอกจากราคามีความเหมาะสมกับ

ลูกค้าแล้ว การซื้อขายลูกค้าสามารถต่อรองราคากับพ่อค้าแม่ค้าได้ (บรรยากาศการซื้อขายเป็นไปอย่างพี่น้องสนิทสนม)

สิ่งที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการค้าให้มีการเติบโตมากขึ้นจากอดีต และเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. ความเป็นพี่น้อง ครอบครัว ความเชื่อใจ เกิดขึ้นผ่านการซื้อขาย ผ่านความผูกพัน วิถีวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของชุมชน ที่มีการไปมาหาสู่กันอย่างเป็นธรรมชาติ
2. ความเข้มแข็ง การร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน ที่ช่วยกันดูแลจัดการ แบ่งปันน้ำใจ ส่งผลให้ตลาดมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาดังกล่าวไม่ได้พัฒนาเฉพาะเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะเห็นการพัฒนาในเชิงสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย ดังจะเห็นได้จาก การไว้วางใจกันในการจับจ่ายซื้อของต่างๆ เป็นต้น หรือ พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้า มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถติดต่อช่วยเหลือกันในตอนที่ยากลำบากเดือดร้อนได้
3. การเดินทางระยะทางในการข้ามฝั่งจากหมู่บ้านฝั่งประเทศลาวใกล้เส้นทางสะดวกเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางน้อยกว่าไปที่อื่น ทำให้ลูกค้าชาวลาวเข้ามาซื้อขายในตลาดเป็นจำนวนมาก
4. การข้ามพรมแดน ในการข้ามด่านเข้ามายังประเทศไทยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้ามาเพียงแค่แสดงบัตรและจดชื่อเท่านั้น ไม่มีการตรวจที่ยุ่งยาก สะดวกสบาย (เป็นด่านพี่น้อง มีการทักทายถามถึงสารทุกข์ขีรระหว่างกัน)
5. ความสัมพันธ์กับชุมชน คนประเทศลาวที่เข้ามาทำการซื้อขายสินค้านั้นมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในชุมชน ทำให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจเมื่อเข้ามาได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีทำให้ลูกค้าชาวลาวยุติปลอดภัยสนิทใจที่จะมา บางครอบครัวก็เป็นเครือญาติกันเนื่องจากมีการแต่งงานกันของคนสองฝั่ง เมื่อข้ามมาก็ถือโอกาสที่จะมาเยี่ยมญาติพี่น้องของตนเองด้วย

2.3 แนวคิดทฤษฎี

2.3.1 แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้

1. ทุกหนแห่ง ทุกพื้นที่ มีความรู้ เข้าประตู อุทยาน การศึกษา สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สะอาดตา เป็นชุมพลแห่งปัญญาทั้งโรงเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
2. แหล่งเรียนรู้ WISDOM แหล่งเรียนรู้ หมายถึง อาจเป็นสภาพ สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอน ที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน

3. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งเสริมสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 1 เป็นแหล่งสร้างความรู้ ความคิด วิชาการและประสบการณ์ 4 เป็นแหล่งศึกษาตามอัธยาศัย 2 การปรับปรุงเครื่องมือประกอบการสอน 3

4. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยมรักการอ่านและแหล่งศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5 เป็นแหล่งสร้างความคิดเกิดอาชีพใหม่สู่ความเป็นสากล 6 เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ตรง 7

5. ประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้ ให้ความรู้แก่ผู้เรียนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ให้ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติจริงแก่ผู้เรียนจนเกิดทักษะ ให้ทัศนคติที่พึงประสงค์ ควราค่าแก่การดำรงชีวิตแก่ผู้เรียน

6. แนวทาง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

7. แนวคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เริ่มจากการคิด .. เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการเรียน 4 ประการ คือ 1. Learn to know เรียนเพื่อให้มีความรู้ และมีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำความรู้ วิธีการเรียนรู้ที่ได้มาไปต่อยอด แสวงหา หรือผลิตสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น ได้เรื่อยๆ 2. Learn to do เรียนเพื่อที่จะทำเป็นหรือใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพ และสร้างประโยชน์แก่สังคม

8. แนวคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3. Learn to with the others เรียนเพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ 4. Learn to be เรียนเพื่อที่จะเป็นผู้ที่รู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ หรือพัฒนาตนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

9. ผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกคน นักเรียนทุกคน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงาน / องค์กรต่างๆ บุคลากร (MAN)

10. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด โดยแหล่งที่มาของงบประมาณ คือ เงินนอกงบประมาณและเงินงบประมาณ โดยใช้จ่ายตามระเบียบของทางราชการ งบประมาณ (Money)

11. การบริหารจัดการทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการจัดทำทะเบียน เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการได้ครอบคลุมครบถ้วนและเกิดประโยชน์สูงสุด จัดได้ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน โดยพัฒนาของเดิมหรือสร้างใหม่และจัดเก็บเป็นระบบโดยแยกเป็นสื่อธรรมชาติและสื่อเทคโนโลยี ทรัพยากร (Materials)

12. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ / โครงการของสถานศึกษา โดยการจัดตั้งทีมบริหารเพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุน การจัดตั้งทีมครู + นักเรียน เพื่อดำเนินการและส่งเสริมให้มีการวิจัย พัฒนา ให้เกิดผลที่คุ้มค่า ยั่งยืน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่เกิดประโยชน์กับเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริม ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและประสานความร่วมมือ กับทุกองค์กร การบริหารจัดการ (Management)

แหล่งเรียนรู้ จำแนกตามลักษณะที่ตั้งได้ ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการจัดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

1. เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนสามารถหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา
2. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและสังคม มีแหล่งการเรียนรู้เพื่อการศึกษาที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย
3. เป็นเครื่องมือที่สำคัญของบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา สถานประกอบการ วัด ครอบครัว ชุมชน องค์การภาครัฐและภาคเอกชน แหล่งข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เป็นต้น

2.3.2 แนวคิดการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (อังกฤษ: Knowledge management - KM) คือ การรวบรวม สร้าง จัดระเบียบ แลกเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์กร โดยพัฒนาระบบจาก ข้อมูล ไปสู่ สารสนเทศ เพื่อให้เกิด ความรู้ และ ปัญญา ในที่สุด

การจัดการความรู้ประกอบไปด้วยชุดของการปฏิบัติงานที่ถูกใช้โดยองค์กรต่างๆ เพื่อที่จะระบุ สร้าง แสดงและกระจายความรู้ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และการเรียนรู้ภายในองค์กร อันนำไปสู่การจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการธุรกิจที่ดี องค์กรขนาดใหญ่โดยส่วนมากจะมีการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการจัดการองค์ความรู้ โดยมักจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศหรือแผนกการจัดการทรัพยากรมนุษย์

รูปแบบการจัดการองค์ความรู้โดยปกติจะถูกจัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและประสงค์ที่จะได้ผลลัพธ์เฉพาะด้าน เช่น เพื่อแบ่งปันภูมิปัญญา, เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน, เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน, หรือเพื่อเพิ่มระดับนวัตกรรมให้สูงขึ้น

ความรู้สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้สองประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้แฝงเร้น หรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) ความรู้ชัดแจ้งคือความรู้ที่เขียนอธิบายออกมาเป็นตัวอักษร เช่น คู่มือปฏิบัติงาน หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ Blog ฯลฯ ส่วนความรู้แฝงเร้นคือความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถถอดเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นความรู้แฝงเร้น อยู่ในคนทำงาน และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง จึงต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คนได้พบกัน สร้างความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันและกัน

ความรู้แบบฝังลึก ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ไม่สามารถอธิบายโดยใช้คำพูดได้ มีรากฐานมาจากการกระทำและประสบการณ์ มีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย (Subjective) ต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ (Context-specific) ทำให้เป็นทางการและสื่อสารยาก เช่น วิจารณ์ญาณ ความลับทางการค้า วัฒนธรรมองค์กร ทักษะ ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ การเรียนรู้ขององค์กร ความสามารถในการชิมรสไวน์ หรือกระทั่งทักษะในการสังเกตเปลวควันจากปล่องโรงงานว่ามีปัญหาในกระบวนการผลิตหรือไม่

ความรู้ชัดแจ้ง ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่รวบรวมได้ง่าย จัดระบบและถ่ายโอน โดยใช้วิธีการดิจิทัล มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (Objective) เป็นทฤษฎี สามารถแปลงเป็นรหัสในการถ่ายทอดโดยใช้วิธีการที่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงาน ซอฟต์แวร์ เอกสาร และกลยุทธ์ เป้าหมายและความสามารถขององค์กร

ความรู้ยังมีลักษณะไม่ชัดแจ้งมากเท่าไร การถ่ายโอนความรู้ยังกระทำได้ยากเท่านั้น ดังนั้นบางคนจึงเรียกความรู้ประเภทนี้ว่าเป็นความรู้แบบเหนียว (Sticky Knowledge) หรือความรู้แบบฝังอยู่ภายใน (Embedded Knowledge) ส่วนความรู้แบบชัดแจ้งมีการถ่ายโอนและแบ่งปันง่าย จึงมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า ความรู้แบบรั่วไหลได้ง่าย (Leaky Knowledge) ความสัมพันธ์ของความรู้ทั้งสองประเภทเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน (Mutually Constituted) (Tsoukas, 1996) เนื่องจากความรู้แบบฝังลึกเป็นส่วนประกอบของความรู้ทั้งหมด (Grant, 1996) และสามารถแปลงให้เป็นความรู้แบบชัดแจ้งโดยการสื่อสารด้วยคำพูด

ตามรูปแบบของเซซี (SECI Model) (ของ Nonaka และ Takeuchi) ความรู้ทั้งแบบแฝงเร้นและแบบชัดแจ้งจะมีการแปรเปลี่ยนถ่ายทอดไปตามกลไกต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดความรู้ การผสานความรู้ และการซึมซับความรู้

การจัดการรู้นั้นมีหลายรูปแบบ มีหลากหลายโมเดล แต่ที่น่าสนใจ คือ การจัดการความรู้ ที่ทำให้คนเคารพศักดิ์ศรีของคนอื่น เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่เชื่อว่า ทุกคนมีความรู้ปฏิบัติในระดับความชำนาญที่ต่างกัน เคารพความรู้ที่อยู่ในคน เพราะหากถ้าเคารพความรู้ในตำราวิชาการอย่างเดียว นั้น ก็เท่ากับว่าเป็นการมองว่า คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นคนที่ไม่มีความรู้

ระดับของความรู้ หากจำแนกระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมา แต่เวลาทำงาน ก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลายปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

1. ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

2. ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความศรัทธา สร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่ หรือนวัตกรรม ขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

การถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้ อันเป็นส่วนประกอบของการจัดการองค์ความรู้ ถูกประเพณีปฏิบัติกันมานานแล้ว ตัวอย่างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ เช่น การอภิปรายของเพื่อนร่วมงานในระหว่างการทำงาน, การอบรมพนักงานใหม่อย่างเป็นทางการ, ห้องสมุดขององค์กร, โปรแกรมการฝึกสอนทางอาชีพและการเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดความรู้มีการพัฒนารูปแบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่กระจายอย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ 20 ก่อให้เกิดเทคโนโลยีฐานความรู้, ระบบผู้เชี่ยวชาญ และคลังความรู้ ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ง่ายขึ้น

2.3.3 แนวคิดการสื่อสารแหล่งเรียนรู้

ความรู้พื้นฐานเรื่องการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้าน

ความหมายของการสื่อสาร

คำว่า การสื่อสาร (communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของ

ตนเองและคู่สื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

ความสำคัญของการสื่อสาร การสื่อสารมีความสำคัญดังนี้

1. การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ไม่มีใครที่จะดำรงชีวิตได้ โดยปราศจากการสื่อสาร ทุกสาขาอาชีพก็ต้องใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงาน การทำธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา พัฒนาการทางสังคม จึงดำเนินไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการทางการสื่อสาร

2. การสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรือง วิถีชีวิตของผู้คน ช่วยธำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3. การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคลและสังคม การพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ รวมทั้งศาสตร์ในการสื่อสาร จำเป็นต้องพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ

องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร มี 4 ประการ ดังนี้

1. **ผู้ส่งสาร (sender) หรือ แหล่งสาร (source)** หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร หรือเป็นแหล่งกำเนิดสาร ที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารด้วยการแปลสารนั้นให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษาและอากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึก ข่าวสาร ความต้องการและวัตถุประสงค์ของตนไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการใด ๆ หรือส่งผ่านช่องทางใดก็ตาม จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เช่น ผู้พูด ผู้เขียน กวี ศิลปิน นักจัดรายการวิทยุ โฆษกรัฐบาล องค์กร สถาบัน สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หน่วยงานของรัฐ บริษัท สถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ส่งสาร

1. เป็นผู้ที่มีเจตนาแน่วแน่ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้จุดประสงค์ของตนในการส่งสาร แสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์

2. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ต้องการจะสื่อออกไปเป็นอย่างดี

3. เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความน่าเชื่อถือ แคล่วคล่องเปิดเผยจริงใจ และมีความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นผู้ส่งสาร

4. เป็นผู้ที่สามารถเข้าใจความพร้อมและความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร

5. เป็นผู้รู้จักเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการส่งสารหรือนำเสนอสาร

2. **สาร (message)** หมายถึง เรื่องราวที่มีความหมาย หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่ในรูปของ

ข้อมูล ความรู้ ความคิด ความต้องการ อารมณ์ ฯลฯ ซึ่งถ่ายทอดจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารให้ได้รับรู้ และแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ เช่น ข้อความที่พูด ข้อความที่เขียน บทเพลงที่ร้อง รูปที่วาด เรื่องราวที่อ่าน ท่าทางที่สื่อความหมาย เป็นต้น

2.1 รหัสสาร (message code) ได้แก่ ภาษา สัญลักษณ์ หรือสัญญาณที่มนุษย์ใช้เพื่อแสดงออกแทนความรู้ ความคิด อารมณ์ หรือความรู้สึกต่าง ๆ

2.2 เนื้อหาของสาร (message content) หมายถึง บรรดาความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่ผู้ส่งสารต้องการจะถ่ายทอดเพื่อการรับรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเพื่อความเข้าใจร่วมกันหรือโต้ตอบกัน

2.3 การจัดสาร (message treatment) หมายถึง การรวบรวมเนื้อหาของสาร แล้วนำมาเรียบเรียงให้เป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้ใจความตามเนื้อหา ที่ต้องการด้วยการเลือก ใช้รหัสสารที่เหมาะสม

3. สื่อ หรือช่องทาง (media or channel) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะของสาร ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารต้องอาศัยสื่อหรือช่องทางทำหน้าที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร การแบ่งประเภทของสื่อมีหลากหลายต่างกันไป ดังนี้ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542: 6)

เกณฑ์การแบ่ง	ประเภทของสื่อ	ตัวอย่าง
1. แบ่งตามวิธีการเข้า และ ถอดรหัส	สื่อวาจา (verbal) สื่ออวาจา (nonverbal)	คำพูด ตัวเลข สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง หนังสือพิมพ์ รูปภาพ
2. แบ่งตามประสาทการรับรู้	สื่อที่รับรู้ด้วยการเห็น สื่อที่รับรู้ด้วยการฟัง สื่อที่รับรู้ด้วยการเห็นและการฟัง	นิตยสาร เทป วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์
3. แบ่งตามระดับการสื่อสาร หรือ จำนวนผู้รับสาร	สื่อระหว่างบุคคล สื่อในกลุ่ม สื่อสารมวลชน	โทรศัพท์ จดหมาย ไมโครโฟน โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์
4. แบ่งตามยุคสมัย	สื่อดั้งเดิม สื่อร่วมสมัย สื่ออนาคต	เสียงกลอง คandles ไฟ โทรศัพท์ โทรทัศน์ เคเบิล วิดีโอเทกซ์
5. แบ่งตามลักษณะของสื่อ	สื่อธรรมชาติ สื่อนมนุษย์หรือสื่อบุคคล	อากาศ แสง เสียง คนส่งของ ไปรษณีย์ โฆษก

	สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อระคน	หนังสือ นิตยสาร ใบปลิว วิทยุ วิทยุทัศน์ ศิลาจารึก สื่อพื้นบ้าน หนังสือ ใบข่อย
6. แบ่งตามการใช้งาน	สื่อสำหรับงานทั่วไป สื่อเฉพาะกิจ	จดหมายเวียน โทรศัพท์ วารสาร จดสาร วิทยุทัศน์
7. แบ่งตามการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร	สื่อร่อน สื่อเย็น	การพูด การอ่าน

4. ผู้รับสาร (receiver) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือมวลชนที่รับเรื่องราวข่าวสารจากผู้ส่งสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ต่อผู้ส่งสาร หรือส่งสารต่อไปถึงผู้รับสารคนอื่น ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร การสื่อสารจะประสบความสำเร็จตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงหลักการสื่อสาร ดังนี้ (ภาควิชาภาษาไทย สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี, 2542: 13-14)

1. ผู้ที่จะสื่อสารให้ได้ผลและเกิดประโยชน์ จะต้องทำความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบในการสื่อสาร และปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ การจำ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพ ในการสื่อสาร

2. ผู้ที่จะสื่อสารต้องคำนึงถึงบริบทในการสื่อสาร บริบทในการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมที่มีส่วนในการกำหนดรู้ความหมายหรือความเข้าใจในการสื่อสาร

3. คำนึงถึงกรอบแห่งการอ้างอิง (frame of reference) มนุษย์ทุกคนจะมีพื้นความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม สังคม ประสบการณ์ ฯลฯ เรียกว่าภูมิหลังแตกต่างกัน ถ้าผู้สื่อสารใดมีกรอบแห่ง การอ้างอิงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน จะทำให้การสื่อสารง่ายขึ้น

4. การสื่อสารจะมีประสิทธิผล เมื่อผู้ส่งสารส่งสารอย่างมีวัตถุประสงค์ชัดเจน ผ่านสื่อหรือช่องทาง ที่เหมาะสม ถึงผู้รับสารที่มีทักษะในการสื่อสารและมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน

5. ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ควรเตรียมตัวและเตรียมการล่วงหน้า เพราะจะทำให้การสื่อสารราบรื่น สะดวก รวดเร็ว เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ หากจะเกิดอุปสรรคที่จุดใดจุดหนึ่ง

6. คำนึงถึงการใช้ทักษะ เพราะภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์ตกลงใช้ร่วมกันในการ สื่อความหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจในการสื่อสาร ผู้สื่อสารต้องศึกษาเรื่องการใช้ภาษา และสามารถใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล เนื้อหาของสาร และช่องทางหรือสื่อ ที่ใช้ในการสื่อสาร

7. คำนึงถึงปฏิกิริยาตอบกลับตลอดเวลา ถือเป็นการประเมินผลการสื่อสาร ที่จะ

ทำให้คู่สื่อสารรับรู้ผลของการสื่อสารว่าประสบผลดีตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ควรปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อบกพร่องใด เพื่อที่จะทำให้การสื่อสารเกิดผลตามที่ต้องการ เช่น ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ฟังรายการวิทยุ กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย ผู้อ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

จากแนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้ แนวคิดการจัดการความรู้ และแนวคิดการสื่อสารแหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาทีมวิจัยบ้านนาทรายสามารถนำหลักการดังกล่าว เป็นหลักการคิดนำในดำเนินการวิจัย ซึ่งทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานศักยภาพ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านนาทรายเอง เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขง กรณีศึกษาบ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยมีกรอบแนวคิดเรื่องการจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การสื่อสารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีแผนผังกรอบแนวคิดดังนี้

บรรยายกรอบแนวคิด

ชุมชนบ้านนาทรายมีภูมิปัญญาองค์ความรู้ในการจัดการตลาดนัดชุมชนในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการพื้นที่ขายสินค้า การจัดการขนส่ง การจัดการจุดผ่อนปรน การจัดการขยะ การจัดการโซนอาหารเพื่อสุขภาพ การจัดการไฟฟ้าและสุขา ทำให้ในตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และเป็นพื้นที่สร้างความสัมพันธ์ของคนสองฝั่งโขงที่เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ทำให้ชุมชนบ้านนาทรายเป็นที่สนใจกับคนภายในและคนภายนอกชุมชนอย่างมากมายทั้งในตำบล หน่วยงาน องค์กร แต่ชุมชนบ้านนาทรายยังไม่มีจัดการบุคลากรในการสื่อสารความรู้ให้มีบทบาทชัดเจน ยังไม่มีจัดการข้อมูลและแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ชุมชนบ้านนาทรายจึงต้องการหารูปแบบการขยายความรู้การสื่อสารข้อมูลที่มีในชุมชนพื้นที่เรียนรู้ ผู้ให้ความรู้ และการบริหารการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายให้เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนการศึกษาวิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคนนอกชุมชน หน่วยงาน รพ.สต.กสน. พัฒนาชุมชน กองกำลังสุรนารี พมจ. เกษตร ตชด.227 ตลอดจนหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทั้งนี้การศึกษาวิจัยดังกล่าวอยู่บนพื้นที่แนวคิดเรื่องการจัดการแหล่งเรียนรู้การจัดการความรู้ การสื่อสารแหล่งเรียนรู้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัย ตลาดนัดชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนฝั่งโขง ภูมิศึกษา บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีเป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการดำเนินงานดังนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตพื้นที่เป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านนาทราย หมู่ที่ 2 บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

3.1.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกในชุมชน พ่อค้า แม่ค้า ผู้ซื้อ ชาวชนภายในชุมชน พ่อค้า แม่ค้า ผู้ซื้อภายนอกชุมชน พ่อค้า แม่ค้า และผู้ซื้อสินค้าจากภายนอกประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน

3.1.2 ขอบเขตระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ถึงวันที่ 31 พฤศจิกายน 2556

3.2 การศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการศึกษารวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ การเก็บข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลการจัดการตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายเก็บข้อมูลนี้จากงานวิจัยการจัดการตลาดนัดชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนบ้านนาทราย ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และสอบถามจากพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิ การเก็บข้อมูลดังกล่าว ทีมวิจัยเริ่มเก็บรวบรวมตั้งแต่ขั้นตอนการพัฒนาโจทย์วิจัย จนมาถึงการประชุมทีมวิจัย ชี้แจงโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบทดลองปฏิบัติการ ทดลองปฏิบัติการ สรุปผลการทดลอง และสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้การเก็บข้อมูลจะใช้เครื่องมือและวิธีการที่ทีมวิจัยได้กำหนดร่วมกัน เช่น กรอบคำถามในการสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูล การสนทนา ระดมความคิดเห็น เปิดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนนี้จะมีการทำอย่างต่อเนื่องในช่วงการเก็บข้อมูล คือ เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จแล้วนำข้อมูลมาจัดระเบียบ ตามประเด็น วัตถุประสงค์ ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษา

- 1 ประเด็นและกรอบคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่าง
- 2 สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

3 จัดเวทีชาวบ้าน

4 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

5 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง และอินเทอร์เน็ต

3.4 ประเด็น กรอบคำถามในการวิจัย และแบบสำรวจในการเก็บข้อมูล

การศึกษาข้อมูล ทีมวิจัยได้มีการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการจัดการตลาดนัดชุมชน

1. ประเด็นการจัดการพื้นที่ขายสินค้า
2. ประเด็นการจัดการขนส่ง
3. ประเด็นการจัดการจุดผ่อนปรน
4. ประเด็นการจัดการขาย
5. ประเด็นการจัดการโภชนาการ
6. ประเด็นการจัดการไฟฟ้าและสุขา

คำถามในการเก็บข้อมูล

1. ทำไมจึงคิดทำเรื่องตลาดนัด (เหตุผล/สาเหตุที่ทำ)
2. มีใครเป็นสมาชิก ผู้คิดริเริ่ม ผู้เริ่มทำ เริ่มทำปีไหน
3. การทำงานเป็นอย่างไร
 - a. ปีแรกสมาชิกเพิ่มหรือลดอย่างไร เพราะอะไร
 - b. ปีที่สองสร้างความเข้าใจอย่างไร
 - c. มีใครมาช่วย
 - d. มีปัญหาอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร ผลเป็นอย่างไร
 - e. การทำงานเป็นอย่างไรบ้าง
4. คิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ
5. ปัญหาอุปสรรคที่พบ
6. วิธีการแก้ไขปัญหา ความภาคภูมิใจ

3.5 รายชื่อทีมวิจัยบ้านนาทรายมีทั้งหมด 12 คน ดังนี้

1. นายสมพร	นามะณีย์
2. นายใจ	จุมรี
3. นางสาวอุมาทิ	โสดากุล
4. นางสาวนิภาพร	คุณประชา

5. นายบุตรดา	สินจะโป๊ะ
6. นายอุดมศักดิ์	ไชยพันธ์โท
7. นางพร	แสนเวียน
8. นายคำสอน	ศรีชื่น
9. นางสาวบุษภาวดี	ทะยะสุทธิ
10. นางสาวขวัญใจ	กลมเกลี้ยง
11.นางสาวมาลัย	วงคำ
12. น.ส.นวนจันทร์	สายทอง

3.6 วิธีการศึกษา/กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย

วิธีการดำเนิน โครงการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการชี้แจงทำความเข้าใจในการทำงาน โครงการให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการปฏิบัติการ และสรุปผลการวิจัย เป็น แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานดังนี้

3.6.1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในโครงการและแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2556 ที่ ศาลากลางหมู่บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 12 คน คือทีมวิจัยบ้านนาทราย วัดอุประสงค์การดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมในการจัดทำงานวิจัย และเพื่อวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ขั้นตอนการดำเนินงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม ทำความเข้าใจถึงการทำงานวิจัย วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนเป้าหมายการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานระหว่างทีมวิจัย นัดหมายการทำกิจกรรมต่อไป ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยเข้าใจกระบวนการทำงานวิจัย แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานในโครงการ ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงาน และได้แผนปฏิบัติงาน โครงการ

3.6.2 อบรมการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ทั้งนี้เป็นการเข้าร่วมอบรมกับโครงการอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ศูนย์ประสานงานจัดอบรมให้กับนักวิจัย ทีมวิจัยบ้านนาทรายส่งตัวแทนเข้าร่วมทั้งหมด 5 คน ที่ กิจตรงวิวิธสรณ์ วัดอุประสงค์การจัดอบรมสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้นักวิจัยได้เรียนรู้ หลักการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ได้เรียนรู้ ทักษะการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และเพื่อให้ นักวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่นๆ ขั้นตอนการดำเนินงาน ทบทวนโครงการวิจัย หัวข้อวิจัย ความเป็นมาของโครงการวิจัย วัดอุประสงค์การวิจัย และวิธีการดำเนินงานวิจัย ให้นักวิจัยทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และดูคำสำคัญที่อยู่ในวัดอุประสงค์การวิจัยในแต่ละข้อ เสร็จตัวแทนทีมวิจัย นำเสนอให้กลุ่มอื่นๆ ฟังว่า เรามีวัตถุประสงค์อะไร มีคำสำคัญอะไรบ้างที่อยู่ในวัดอุประสงค์ เพื่อที่จะ

นำไปสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล หลังนำเสนอเสร็จพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจถึง คำสำคัญๆ และกำหนดเป็นประเด็นในการเก็บข้อมูล ว่าการทำเราจะทำโครงการวิจัยเพื่อให้ประสบ ผลสำเร็จหรือเพื่อจะแก้ปัญหาต่างๆ ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรู้และเข้าใจข้อมูลในประเด็นเหล่านี้ให้ ครบถ้วน เมื่อทีมวิจัยเข้าใจ พี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานอธิบายต่อว่าให้ทีมวิจัยสร้างกรอบการเก็บข้อมูลตาม ประเด็นที่ได้มา หลังจากนั้นทีมวิจัยสร้างกรอบการเก็บข้อมูล พี่เลี้ยงให้หลักการการออกแบบเครื่องมือใน การเก็บข้อมูล ซึ่งมีเครื่องมือหลักๆ คือ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบ สัมภาษณ์เจาะลึก และการเก็บข้อมูลโดยการใช้วงสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นทีมวิจัยออกแบบเครื่องมือการ เก็บข้อมูล แยกประเด็นคำถาม นำเสนอสิ่งที่ทำให้กับทีมวิจัยกลุ่มอื่นๆ และพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานได้รับ พัง พี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานสรุปผลการจัดกิจกรรม และนัดหมายการสร้างเครื่องมือในพื้นที่วิจัยว่าแต่ละ โครงการจะสร้างเครื่องมือการทำงานวิจัยกับทีมวิจัยในชุมชนเมื่อไหร่ ซึ่งบ้านนาทรายได้นัดหมายสร้าง เครื่องมือในวันที่ 29 ธันวาคม 2558 ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม รับรู้แนวทางในการสร้างเครื่องมือเก็บ ข้อมูล ได้เครื่องมือการเก็บข้อมูลในบางประเด็น นำเทคนิคที่ได้ไปใช้ในการอบรมสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ในหมู่บ้าน และได้นัดหมายวันที่ในการสร้างเครื่องมือในหมู่บ้าน

3.6.3 ประชาคมชี้แจงโครงการวิจัยให้ชุมชนในพื้นที่โครงการเพื่อทำความเข้าใจ และมีส่วนร่วมใน ทีมวิจัย จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 26 กันยายน 2556 ที่ ศาลากลางหมู่บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้เข้าร่วมประชุม 90 คน ประกอบไปด้วย ทีมวิจัยบ้านนาทราย คนในชุมชนบ้านนา ทราย และคนภายนอกชุมชน วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้ชุมชนใน พื้นที่ได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกับโครงการงานวิจัย ขั้นตอน การดำเนินงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ ชี้แจงถึงการทำโครงการวิจัยตามเอกสาร ทำความเข้าใจถึงเป้าหมายและ ผลที่คาดว่าจะได้รับกับการทำงานวิจัย และนัดหมายกิจกรรมต่อไป ผลการดำเนินงาน ทำให้คนในชุมชน ได้รับทราบรายละเอียด และเข้าใจการทำโครงการวิจัยร่วมกัน ตลอดจนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการทำงาน วิจัยเพื่อชุมชนพร้อมเรียนรู้ร่วมกัน

3.6.4 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

(1) การประชุมเตรียมทีมวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 29 ธันวาคม 2556 ที่ ศาลากลางหมู่บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วม ประชุมทั้งหมด 25 คน ประกอบไปด้วยทีมวิจัย และเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ. อุบลราชธานี วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมอบรมสร้างเครื่องมือเก็บ ข้อมูล และเทคนิคการเก็บข้อมูลในชุมชน ขั้นตอนการดำเนินงาน ลงทะเบียนทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม และชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม ทบทวนกิจกรรมที่ได้ทำผ่านมา ทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานได้รับ ทบทวนการเขียนรายงานกิจกรรม ทบทวนกิจกรรมที่จะทำตลอด โครงการร่วมกัน ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง กิจกรรมที่จะทำในระยะเวลาที่ มีกิจกรรมอะไรบ้าง และกิจกรรมที่จะ ทำในเร็วนี้จะเป็นกิจกรรมอะไร เพื่อให้ทีมวิจัยเข้าใจกระบวนการทำงานร่วมกัน และร่วมกันวางแผนการ

ทำงานให้สอดคล้องกับประเด็น กิจกรรม และระยะเวลาการทำงาน เมื่อทบทวนเสร็จแล้วนักวิจัยก็ได้ร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรมอบรมการสร้างเครื่องมือ และเทคนิควิธีการ การเก็บข้อมูล โดยได้เริ่มจากการพูดทบทวนกิจกรรมการสร้างเครื่องมือ ที่ได้จัดขึ้นที่ โรงแรมกิตติธรรมวิลล์ ที่ผ่านมา ว่าเราได้อะไรไว้แล้วบ้าง ซึ่ง สิ่งที่ได้คือ หัวข้อ หรือประเด็นในการเก็บข้อมูล ขอบเขตข้อมูลที่จะเก็บในแต่ละประเด็น รวมถึงคำถามในการเก็บข้อมูลบางประเด็น เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล เมื่อได้ทบทวนเสร็จ ทีมวิจัยก็ได้ร่วมทำความเข้าใจในประเด็นการเก็บข้อมูลอีกครั้ง รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมในวิธีการเก็บข้อมูล ประเด็นการเก็บข้อมูล และเทคนิควิธีการเก็บข้อมูล ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมอบรมสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล และเทคนิคการเก็บข้อมูลในชุมชน ซึ่งพร้อมทั้งในด้านเนื้อหา และกระบวนการในการอบรม

(2) **ประชุมสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล** จัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2556 มีทีมวิจัยเข้าร่วมทั้งหมด 12 คน มีวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมคือ เพื่อให้ นักวิจัยทุกคนได้สร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้ได้เครื่องมือการเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์ และเพื่อให้ นักวิจัยทุกคนเข้าใจเครื่องมือในการเก็บข้อมูลร่วมกัน ตลอดจนการแบ่งบทบาทหน้าที่กันเก็บข้อมูล ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ นักวิจัยทุกคนทำความเข้าใจโครงการ วัตถุประสงค์ และประเด็นการเก็บข้อมูลอีกครั้ง หลังจากนั้นนักวิจัยได้ออกแบบร่วมกันว่าข้อมูลที่แต่ละประเด็นจะใช้เครื่องมืออะไรในการเก็บ ใช้คำถามอะไรในการเก็บ และไปเก็บกับใครบ้าง เมื่อออกแบบสร้างแล้วทีมวิจัยก็ได้สรุปว่าเครื่องมือที่เราจะใช้มีอะไรบ้าง และได้แบ่งบทบาทกันเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่ม หนึ่งกลุ่มต่อหนึ่งประเด็นข้อมูล ทั้งนี้ประเด็นที่เก็บข้อมูลประกอบด้วย (1) ศึกษาบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา (2) ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย (3) ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย และ (4) คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง ผลการสร้างเครื่อง คือ ทีมวิจัยเข้าใจและได้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล และได้แผนการเก็บข้อมูล และได้นัดเอาข้อมูลมาสรุปร่วมกัน

3.6.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 10 มกราคม 2557 – มีนาคม 57 สถานที่ บ้านนาทราย ตลาดนัดบ้านนาทราย มีทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมทั้งหมด 12 คน วัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ขั้นตอนการดำเนินงาน ทีมวิจัย ลงเก็บข้อมูลตามกลุ่มในวันอบรมการสร้างเครื่องมือ นอกจากนี้การเก็บข้อมูลทีมวิจัยจะนัดกันเก็บร่วมกับซึ่งจะนัดวัน ไหนจะขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละคน กระบวนการเก็บข้อมูลก็จะมีแบ่งกลุ่มกัน กลุ่มละ 3-4 คน เพื่อที่จะออกไปสัมภาษณ์ สันทนากลุ่มย่อย เพื่อให้การสำรวจได้เร็วขึ้น เสร็จแล้วทีมวิจัยก็เอาข้อมูลมารวมกัน ทีมวิจัยช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และหากขาดอะไรก็จะแบ่งกันลงไปเก็บข้อมูลอีกครั้งและนัดหมายวัน เวลาในการเอาข้อมูลมารวมกันอีกครั้ง ผลการดำเนินงาน ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และทำให้นักวิจัยได้เรียนรู้ วิธีการ เทคนิคการเก็บข้อมูลในหลายๆ รูปแบบ

3.6.6 ศึกษาฐานที่ตลาดนัดสี่แยกจังหวัดมหาสารคาม มีนักวิจัยเข้าร่วม 10 คน วัตถุประสงค์ การศึกษาฐาน คือ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาฐานมาประยุกต์ใช้ร่วมกับชุมชน และเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้การไปศึกษาฐานเป็นขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งเป็นการเก็บ ข้อมูลโดยการไปเรียนรู้ยังพื้นที่ที่มีการจัดการตลาดนัดได้ดี ขั้นตอนการไปศึกษาฐานมีดังนี้ นักวิจัย จัดเตรียมความพร้อมทีมวิจัยไปศึกษาฐาน โดยเริ่มเดินทาง 08.30 นาฬิกา (เดินทางออกจากบ้านนาทราย) ถึงตลาดนัดสี่แยกประมาณเวลา 13.00 นาฬิกา (ตรงกับเวลานัดร่วมกับทีมวิจัยตลาดนัดสี่แยกมหาสารคาม พอดี) เมื่อไปถึงแล้วทางทีมวิจัยตลาดนัดสองฝั่งโขงนาทราย ได้ไปนั่งรอทีมวิจัยตลาดนัดสี่แยกของ เทศบาลสารคาม ประมาณ 30 นาที เนื่องจากช่วงเวลา 13.00 เป็นช่วงเวลาที่ทีมวิจัยกำลังขนสินค้า และตั้ง แผงขายสินค้ายังไม่เรียบร้อย

หลังจากนั้นมาทางทีมวิจัยตลาดนัดสี่แยกได้มาบรรยายเรื่องการจัดการตลาดนัดสี่แยกให้กับทีม วิจัยตลาดนัดนาทรายได้รับฟังโดยเล่าเริ่มจากการก่อตั้งตลาดตั้งแต่แรกจนมาถึงปัจจุบัน ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการ จัดการตลาดนัดสี่แยก คือ การจัดการตลาดนัดสี่แยกมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เทศบาล โรงพยาบาล ผู้อำนวยการสถานศึกษา กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มผู้ทำการเกษตร แต่ละหมู่บ้าน / อำเภอ และแม่ค้า มีส่วน ร่วมในการจัดการ หลังจากชี้แจงเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ แล้วทางทีมวิจัยของตลาดนัดสี่แยกได้บรรยายต่อ เรื่องกฎระเบียบของตลาดนัดให้กับทีมวิจัยของตลาดนัดนาทราย สองฝั่งโขงว่า

1. ถ้ากลุ่มพ่อค้า แม่ค้าใดที่ปลูกผักปลอดสาร แต่ที่ไม่มีแปลงสาธิตให้เห็น จะไม่ให้มาขายในตลาด โดยเด็ดขาด
2. ถ้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ไม่ทำตามกฎของตลาด ทางทีมงานตลาดจะไม่ยอมรับ
3. การจัดการวางแผงขาย แม่ค้าพ่อค้าต้องมีสี่เสียดึงสี่เดียวกัน หรือ แผงต้องสูงระดับเดียวกันถึง จะยอมรับเข้าอยู่ในกลุ่ม

เรื่องการจัดการขยะ

1. แม่ค้าต้องจัดการขยะด้วยตนเองทุกแผง
2. ไม่มีการว่าจ้างการจัดการขยะ

พื้นที่ตรงนั้นนอกจากเป็นพื้นที่ตลาดชุมชนสี่แยกยังเป็นพื้นที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้แก่ชุมชน ของตลาดนัดสี่แยกอีกด้วย

หลังจากบรรยายรายละเอียดเสร็จแล้วทางทีมงานวิจัยตลาดนัดชุมชนสองฝั่งโขง ได้กล่าวขอบคุณ และมอบสินน้ำใจเล็กน้อยให้แก่ทีมวิจัยตลาดนัดสี่แยก หลังจากนั้นทีมวิจัยตลาดนัดสี่แยกได้พาทีมวิจัย ตลาดนัดบ้านนาทรายไปเดินตลาดพร้อมอธิบาย แนะนำไปด้วย เสร็จแล้วทีมวิจัยบ้านนาทรายกล่าวลา และเดินทางกลับจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการดำเนินงาน ส่งผลให้ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการจัดการตลาดนัดที่แตกต่างไปจาก การจัดการตลาดนัดของตนเอง เช่น จุดเริ่มต้นของตลาดนัดทั้ง 2 มีความแตกต่างกัน ตลาดสี่แยกมี

หน่วยงานหลายๆ หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตลาดนัดดังกล่าว และ การจัดการเรื่องขยะ ตลาดสีเขียวมีการจัดการที่ดี คือ ให้แม่ค้า พ่อค้าจัดการขยะภายในบริเวณของตนเอง

3.6.7 ประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล (สรุปวิเคราะห์ข้อมูลครั้งสุดท้ายก่อนนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นขึ้นไปวิเคราะห์ร่วมกับศูนย์ประสานงาน ในวันที่มีการจัดอบรมวิเคราะห์ข้อมูล) ที่รวบรวมมาได้ จัดขึ้นในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557 มีทีมวิจัยเข้าร่วม 12 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ขั้นตอนการดำเนินงาน นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม แยกแยะจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ข้อมูล และสรุปข้อมูลว่าเรามีทั้งหมดกี่หัวข้อ และครบตามประเด็นที่เราต้องการหรือไม่ ผลการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล คือ ทีมวิจัยได้ข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพร้อมที่จะนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในกิจกรรมอบรมวิเคราะห์ข้อมูลของศูนย์ประสานงานฯ

3.6.8 วิเคราะห์ข้อมูล ที่กิจกรรมเวิร์กช็อป ทีมวิจัยบ้านนาทรายผู้เข้าร่วม 3 คน มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมคือ ทีมวิจัยทบทวนโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ และทบทวนโจทย์วิจัย รวมถึงทบทวนประเด็นการเก็บข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่ให้กับทีมวิจัยทีมอื่นๆ และพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานได้รับฟัง ทีมวิจัยอื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนถาม และพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ข้อมูล และให้ข้อเสนอแนะเรื่องความสมบูรณ์ของข้อมูล ว่าแต่ละทีมต้องไปเติมเต็มข้อมูลเพิ่มในเรื่องอะไรบ้าง หลังจากนั้นพี่เลี้ยงได้ให้หลักการการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ผลการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยได้สรุปวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากที่เคยสรุปไว้ และได้เรียนรู้การสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งตัวแทนทีมวิจัยทั้ง 3 คนก็จะนำความรู้ที่ได้รับไปบอกให้กับทีมวิจัยที่ไม่ได้มาได้รับรู้

3.6.9 นำเสนอรายงานความก้าวหน้า มีตัวแทนนักวิจัยบ้านนาทรายเข้าร่วมทั้งหมด 4 คน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ศูนย์ประสานงานจัดขึ้นเพื่อให้ นักวิจัยในแต่ละทีมได้เล่าผลการวิจัยที่ทำมาให้ทีมอื่นๆ ได้รับฟัง และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดขึ้นที่ ศาลาบ้านนาเขียว หมู่ 3 อำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยแต่ละทีมได้ขึ้นนำเสนอผลการทำงานวิจัยที่ผ่านมา ทั้งนี้ ทีมวิจัยบ้านนาทรายได้นำเสนอว่าเราได้ทำกิจกรรมอะไรมาแล้วบ้าง แต่ละกิจกรรมได้ผลการทำอย่างไร ได้บทเรียนการทำงานอะไรบ้าง ได้ข้อมูลมาอย่างไรบ้าง และได้แนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปอย่างไรบ้าง แล้วก็ได้แลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยทีมอื่นด้วย ผลการเข้าร่วมกิจกรรม ทีมวิจัยได้เรียนรู้การทำงานวิจัยร่วมกับทีมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน การทำงานท่ามกลางความขัดแย้งของชุมชนมีประเด็นความขัดแย้งสะสมมาตั้งแต่อดีต การได้เรียนรู้ศักยภาพการทำงานของแต่ละทีม

3.6.10 ประชุมเขียนรายงานความก้าวหน้า จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 24 เมษายน 2557 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 มีนักวิจัยเข้าร่วมทั้งหมด 7 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ส่งให้กับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มีขั้นตอนการดำเนินงานคือ นำข้อมูลที่ได้มาเขียนแยกเป็นบทๆ ทั้งนี้ นักวิจัยจะแบ่งบทบาทหน้าที่กันคือ คนหนึ่งนั่งพิมพ์ อีก 3 คน ดูข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมด และอีก 3 คน ช่วยกันรวบรวมเอกสารการเงิน ผลการทำกิจกรรม ได้ร่างรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และ

เอกสารการเงิน ส่งให้กับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้ทวิชัยได้เรียนรู้การเขียนรายงานความก้าวหน้าทั้ง 5 บท ว่าต้องเขียนอย่างไรบ้าง

3.6.11 จัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2558 ที่ศาลากลางหมู่บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้เข้าร่วมประชุม 90 คน ประกอบไปด้วยทีมวิจัยบ้านนาทราย คนในหมู่บ้านนาทราย วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้อธิบายจากตัวงานวิจัยมานำเสนอให้ชุมชนได้ทราบและร่วมกันดูว่าข้อมูลถูกต้องหรือไม่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขั้นตอนการทำงาน มีดังนี้ ทีมวิจัยได้จัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนจะจัดประชุมชี้แจงให้คนในชุมชนได้รับทราบ เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในครั้งนี้ นำเสนอข้อมูลโครงการวิจัยที่ผ่านมาและที่ได้ทำในค้อยอดในครั้งนี้ด้วย หาแนวทางร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันและสรุปผลการประชุมผลการดำเนินงาน คนในชุมชนได้รับข้อมูลจากทีมวิจัยพร้อมทั้งร่วมกันตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและได้แนวทางการทดลองปฏิบัติการ การจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

3.6.12 จัดประชุมทีมวิจัยทำแผนทดลองปฏิบัติการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558 จัดขึ้นที่ทำการผู้ใหญ่บ้านนาทราย หมู่ที่ 2 มีทีมวิจัยเข้าร่วม 10 คน มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อจัดทำแผนทดลองปฏิบัติการและวางแผนการดำเนินการทดลองปฏิบัติการ ขั้นตอนการดำเนินงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมาว่ามีการจัดการสิ่งใด ทบทวนประเด็นที่เกิดขึ้นมาแล้ว ทีมวิจัยวิเคราะห์เชื่อมโยงไปสู่แนวทางการทดลองปฏิบัติการ คือ แนวทางการจัดการสร้างแหล่งเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง หลังจากวิเคราะห์เชื่อมโยงเสร็จแล้วให้ทีมร่วมออกแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ทีมวิจัยก็สามารถออกแบบแผนกิจกรรมทดลองปฏิบัติการได้ดังนี้

แผนงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่การดำเนินงาน - ไลน์ล - แผ่นพับ - เสียงประชาสัมพันธ์นำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาด	ทีมวิจัย และคนในชุมชนร่วมกันทำ	ได้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อนำไปเผยแพร่ในกิจกรรมที่ 2-4
2. สร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัด (ประชาสัมพันธ์นำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาด ทุกวันตลาดนัด) เสียงตามสายเฉพาะวันเสาร์	คนในชุมชน กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ลูกค้า ฝั่งประเทศไทย และฝั่งประเทศลาว	คนในชุมชน กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ลูกค้า ฝั่งประเทศไทย และฝั่งประเทศลาว ได้เรียนรู้คุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดไปพร้อมกัน

3. สร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัด รูปแบบเข้ามาเย็นกลับ	- เครือข่ายนักวิจัยจังหวัดอุบลราชธานี - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น อบต.พะลาน กสน. ต.พะลาน รร. และ รพสต.	- ได้บทเรียนการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการสร้างการเรียนรู้ต่อไป - คนภายนอกชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลคุณค่าและความสำคัญของตลาดนัด
--	---	--

ผลการดำเนินงานคือ ทีมวิจัยได้ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงข้อมูลและได้นำข้อมูลในแผนการจัดการดำเนินกิจกรรมที่นำมาจากตารางวิเคราะห์เชื่อมโยงที่จะนำลงในกิจกรรมทดลองปฏิบัติการ

3.6.13 ทดลองปฏิบัติการตามรูปแบบที่วางแผนไว้ มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์สิ่งพิมพ์เผยแพร่นำเสนอคุณค่าของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านนาทราย ทั้งในด้านสุขภาพชุมชนที่มีอาหารสดใหม่ถูกสุขภาวะราคาถูกในการอุปโภค มีตลาดนัดเป็นพื้นที่รองรับและกระจายสินค้าที่อยู่ใกล้ชุมชนลดต้นทุนการเดินทางและขนส่ง รองรับสินค้าที่มาจากฐานการผลิตภายในชุมชน เกิดจากทรัพยากรในชุมชนทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดความรักและผูกพันและการรักษาให้คงอยู่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อไปในอนาคต และที่สำคัญเป็นพื้นที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนจากสองฝั่งโขงภายใต้องค์ความรู้และความร่วมมือของคนในชุมชนตามสิทธิของชุมชนในการจัดการตัวเอง ภายใต้กติกาวิธีการปฏิบัติที่ชุมชนสร้างขึ้นและรักษาไว้อย่างดีและได้รับการยอมรับและปฏิบัติจากผู้คนทั้งสองฝั่งโขงตลอดมาและให้มืออยู่ตลอดไป ให้กับทุกคนในชุมชนสองฝั่งโขง ผู้นำ และสมาชิกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และนอกประเทศ ได้รับรู้ สิ่งสิ่งพิมพ์ที่จะผลิตมีดังนี้

- ผลิตแผ่นพับ ใช้กระบวนการคือ นักวิจัยทุกคนมาประชุมกันแล้วหารือแนวทางการจัดทำแผ่นพับ โดยเนื้อหาที่ปรึกษาหารือกันนั้นประกอบไปด้วย เนื้อหาในแผ่นพับจะเอาเนื้อหาอะไร แต่ละเนื้อหามีรายละเอียดมากน้อยอย่างไร และใครจะเป็นคนจัดทำเนื้อหาและแผ่นพับดังกล่าว หลังการประชุมมีข้อสรุปคือ เนื้อหาในการจัดทำแผ่นพับนั้นนักวิจัยช่วยกันคิด ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ คำขวัญตลาดนัดบ้านนาทราย (ทำไว้ตั้งแต่งานวิจัยชิ้นที่แล้ว) ความเป็นมาของบ้านนาทรายและตลาดนัดบ้านนาทราย คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย แผนผังตลาดนัดบ้านนาทราย และจุดเด่นของตลาดนัดบ้านนาทราย ทั้งนี้เนื้อหาต่างๆ ทีมวิจัยทุกคนช่วยกันคิดว่าจะเอาประมาณไหน เสร็จแล้วทีมวิจัยได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบคนละหัวข้อ เพื่อให้เรียงร้อยเนื้อหาเพื่อนำมารวบรวมกันเป็นแผ่นพับ ส่วนคนที่เหลือที่ไม่ได้รับผิดชอบเรียงร้อยเนื้อหาที่เป็นคนเลือกรูปลงไป ทั้งนี้ทั้งเนื้อหาและรูปถ่ายนั้นส่วนหนึ่งมาจากแผ่นพับตอนโครงการวิจัยโครงการแรกด้วย เมื่อทีมวิจัยทำข้อมูลและเลือกรูปภาพเสร็จแล้ว พี่เลี้ยงศูนย์

ประสานงานฯ ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผ่นพับ เนื่องจากทีมวิจัยยังใช้คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยเก่ง พึ่งใช้ได้เฉพาะพิมพ์ข้อมูล ดังนั้นพี่เลี้ยงจึงช่วยจัดทำ เมื่อพี่เลี้ยงทำเสร็จแล้วก็ส่งให้ทีมวิจัยนำไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และส่งพิมพ์ต่อไป ผลการดำเนินงานจัดทำแผ่นพับดังกล่าว ทำให้นักวิจัยได้เรียนรู้การสรุปและเรียงร้อยข้อมูล และได้แผ่นพับเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

- วนิดา ประชาสัมพันธ์ตลาดนัดบ้านนาทราย

การจัดทำวนิดานั้น ไม่ได้จัดทำเนื้อหาใหม่ เนื่องจากโครงการในระยะแรกได้มีการจัดทำวนิดาไว้แล้ว และไฟล์วนิดาที่จัดทำไว้ยังคงอยู่ ดังนั้นทีมวิจัยเลยปรึกษากันว่าจะใช้ไฟล์เดิม ข้อมูลเดิม เพียงแต่นำไปจัดพิมพ์เพิ่มเติม

2. จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับพ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว รวมทั้งคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงทั้งสองฝั่งที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดนัด ทุกๆ วันตลาดนัด

กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับคนใน ซึ่งหมายถึง พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้าในตลาดนัด คนในชุมชนสองฝั่งโขงเอง ทั้งนี้จากข้อมูลข้อเท็จจริงที่ค้นพบ คือ การจัดการตลาดนัดโดยชุมชนนั้น เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ตลาดนัดบ้านนาทรายเติบโตอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นที่สานสัมพันธ์คนสองฝั่งโขงให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกันก็พบข้อมูลด้านภัยคุกคามของตลาดทั้งที่เป็นภัยคุกคามจากนโยบายรัฐบาล และภัยคุกคามจากนโยบายท้องถิ่น โดยเฉพาะการที่ตำบลพะลานจะพัฒนามาเป็นเทศบาลพะลาน และทางเทศบาลอาจจะเข้ามาบริหารจัดการตลาดชุมชนบ้านนาทราย ซึ่งอาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน และพ่อค้า แม่ค้า ไม่เข้ามาในชุมชน พ่อค้าแม่ค้าอาจจะเสียค่าเช่าที่เพิ่มขึ้น ราคาสินค้าก็อาจจะแพงขึ้น และส่งผลกระทบต่อการค้าดำรงชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งแนวโน้มการลงทุนการค้าข้ามแดนของภาคเอกชนในอนาคต เช่น การเปิดห้างสรรพสินค้าในพื้นที่ เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวนักวิจัยมองว่า หากว่าคนในชุมชนทั้งสองฝั่งโขงมีความเข้มแข็ง สานสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นเป็นหนึ่งเดียว และคนในทุกคนต่างเห็นถึงคุณค่าและความสัมพันธ์ของตลาดนัดร่วมกันอย่างชัดเจนแล้ว ทีมวิจัย และคนในชุมชนมองว่าไม่ว่าในอนาคตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็เชื่อว่าตลาดนัดบ้านนาทรายยังคงอยู่ ยังเป็นพื้นที่สานสัมพันธ์ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนสองฝั่งโขงต่อไป ดังนั้นจึงมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในเห็นและตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายร่วมกัน อันจะนำไปสู่การช่วยกันจัดการ ดูแล พัฒนาตลาดให้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างคุณค่าความสัมพันธ์ดังนี้

- มีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน เพื่อนำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายต่อผู้คนสองฝั่งโขงทุกวันเสาร์ (วันตลาดนัด)

- จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปในชุมชนทั้งสองฝั่ง ร่วมกับกิจกรรมประเพณีที่มีการจัดร่วมกันของชุมชนสองฝั่งโขง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือ มีรายละเอียดกิจกรรมคือ ทีมวิจัยได้แจกแผ่นพับพร้อมกับประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตลาดนัดบ้านนา

ทราบในงานดังกล่าวเพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานทั้งสองฝั่งได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย อันเป็นพื้นที่สานสัมพันธ์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างดี

3 จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ คือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวมุ่งสร้างการเรียนรู้ให้กับคนนอกชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

- สร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

ประชุมออกแบบกิจกรรมลานกิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย และสรรคหาอาสาสมัครผู้จะมาเป็นวิทยากร สถานที่จัดประชุมในครั้งนี้คือที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านนาทราย หมู่ที่ 2 ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมทั้งหมด 12 คน ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้ ทบทวนบทเรียนในการจัดการตลาดนัดชุมชนที่ผ่านมาว่าการจัดการตลาดนัดมีอะไรบ้างเมื่อทีมวิจัยได้ทบทวนเสร็จจึงได้ออกแบบกิจกรรม และคัดสรรค้ผู้ที่จะให้ความรู้ในแต่ละจุดว่าใครมีความถนัดในเรื่องไหนพูดเรื่องอะไรได้บ้างมีความรู้เรื่องใด ผลการดำเนินงาน วางแผนการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้และได้วิทยากรในการให้ความรู้ของแต่ละจุด

ตารางแสดงผู้รับผิดชอบเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ

ข้อมูล	สถานที่	วิธีนำเสนอ	สื่อการนำเสนอ	ผู้รับผิดชอบ
1.คุณค่าความสำคัญ -ประวัติ -ความหมาย -คุณค่าความสำคัญ	-ท่าเรือ	-แจกแผ่นพับ -อธิบาย	-แผ่นพับ	นายสมพร มามะณีชัย
2.แผนผัง -ขอบเขต -สถานที่ -สิ่งอำนวยความสะดวก	-ท่าเรือ -ศาลากลางหมู่บ้าน	-อธิบาย	-แผ่นพับ -ไวนิล	นางยุภาวดี ทะยะสุทธิ์ นางสาวอุมathi โสคากุล
3.ท่าเรือ -การบริหาร -กลุ่ม -กติกา -กองทุน -คณะกรรมการ	-ท่าเรือ	-อธิบาย	-ป้ายคณะกรรมการ -ป้ายระเบียบ	นายใจ จูมรี

4.ขนส่ง	-ท่าเรือ	-อธิบาย	-ตามสถานการณ์	นายอุดมศักดิ์ ไชยพันธ์
-รูปแบบการขนส่ง	-ลูกหาบ			
-แหล่งที่มาของ				
วัตถุดิบ				
-วัตถุประสงค์				
-ประโยชน์				

ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอจัดกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากอยู่ในช่วงของรัฐบาลนายประยุทธ์ จันทร์โอชา นอกจากประสานขอจัดกิจกรรมแล้วยังมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย ทั้งนี้ในการประสานงานนั้นทีมวิจัยก็ได้แจกแผ่นพับให้กับหน่วยงานและได้อธิบายชี้แจงข้อมูลไปพร้อมด้วย ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ยินดีเข้าร่วมงาน

ประจมนักวิจัยและวิทยากรให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความพร้อมร่วมกันทั้งในเรื่องสถานที่ กิจกรรมการสร้างการเรียนรู้ และอาสาสมัครวิทยากรให้ความรู้ หรือวิทยากร ทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่มีมาเตรียมความพร้อมให้อาสาสมัครวิทยากรสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษาไปนำเสนอแก่บุคคลที่จะมาเรียนรู้ ให้เข้าใจ ทดลองให้อาสาสมัครวิทยากรได้นำเสนอให้ทีมวิจัยได้ฟัง ผลการดำเนินงาน อาสาสมัครวิทยากรได้ข้อมูลไปนำเสนอแก่บุคคลที่เข้ามาเรียนรู้และได้ทดสอบความสามารถ (ความพร้อม) ของผู้ที่เป็นวิทยากรว่าออกมาเป็นอย่างไร

กิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2558 ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยเครือข่ายนักวิจัยจังหวัดอุบลราชธานี คือ นักวิจัยตำบลหนองหินเพล นักวิจัยบ้านผาชัน(ผู้มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ตลาดนัดบ้านนาทราย) เครือข่ายสตรีตำบลพะลาน อ.นาตาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย มีขั้นตอนการดำเนินงานคือ กล่าวต้อนรับ เปิดงานกิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย ชี้แจงกำหนดการจัดกิจกรรมทั้งหมด พาชมโซนอาหารท้องถิ่น พาชมชมรมเรือ และเดินชมตลาดนัดโดยรอบ ซึ่งในระหว่างที่ไปฐานต่างๆ แต่ละฐานจะมีวิทยากรคอยอธิบายรายละเอียดวิธีการจัดการ ความสำคัญเกี่ยวกับฐานนั้นให้ฟัง และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนซักถามร่วมกัน สรุปผลการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างทีมวิจัยบ้านนาทรายและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่าการสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจความเป็นมาของบ้านนาทราย ความเป็นมาและการจัดการตลาดนัดบ้านนาทรายเป็นอย่างดี

- เผยแพร่ข้อมูล สื่อดังกล่าวในเว็บไซต์ของตำบลพะลาน และ เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เช่น เฟสบุค ซึ่งปัจจุบันมีเฟสบุคของโรงเรียนบ้านนาทรายอยู่

4. นอกจากการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แล้วทีมวิจัยบ้านนาทรายยังได้ปรับภูมิทัศน์เพื่อให้เหมาะสำหรับการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้ งานกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายจัดเมื่อวันที่ 5 พ.ศ. 2558 ที่ตลาดนัดบ้านนาทราย มีชาวบ้านนาทรายและทีมวิจัยเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้จำนวน 20 คน วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างบริเวณรอบๆ ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายเป็นการสร้างลานกิจกรรมในการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายและปรับปรุงภูมิทัศน์ซ่อมแซมพื้นที่วางสินค้า ขั้นตอนการดำเนินงานคือ ทีมวิจัยและชาวบ้านนาทรายได้พูดคุยและตกลงกันร่วมมือกันสร้างลานกิจกรรมในการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายมีการเทปูนในบริเวณตลาดถมไหล่ทางปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ดูแล้วไม่สวยงามให้มองแล้วเป็นที่หน้าเข้ามาศึกษาเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย ช่วยสร้างภูมิทัศน์ในตลาดชุมชนให้ดูดีขึ้น พ่อค้าแม่ค้าจะได้วางสินค้าได้สะดวกมากขึ้นและดูสวยงามมากขึ้น ผลการดำเนินงานได้ความสามัคคีในชุมชนมีลานกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ภูมิทัศน์ที่สวยงามบริเวณรอบๆตลาดนัดชุมชนมีพื้นที่วางสินค้ามากขึ้น

รูปภาพกิจกรรม

3.6.14 ประชุมสรุปผลการทดลองปฏิบัติการ จัดขึ้นเมื่อ 9 เมษายน 2558 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี มีทีมวิจัย 12 คน มีวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมเพื่อสรุปผลการทดลองปฏิบัติการและเตรียมนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยให้กับคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ขั้นตอนการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาสรุปผลการทดลองปฏิบัติการ ว่าทำอะไรได้ อะไร มีผลเป็นอย่างไร มีปัญหาเรื่องไหนเจออุปสรรคมากแค่ไหน แก้ไขอย่างไร สามารถนำมาแก้ไขปัญหาคต่อไปได้หรือไม่ เตรียมกิจกรรมนำเสนอข้อมูลผลงานจากการทดลองปฏิบัติการผลงานวิจัยให้กับคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบต้องมีการเตรียมพร้อมในกิจกรรมนำเสนอข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมอย่างไรบ้างแต่ละคนต้องเตรียมงานอย่างไร มีข้อมูลอย่างไรที่ต้องนำเสนอ ผลการดำเนินงาน ได้สรุปผลการทดลองปฏิบัติการได้ข้อมูลที่จะนำเสนอและได้เตรียมการดำเนินกิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย

3.6.15 การประชุมนำเสนอผลการวิจัย จัดขึ้นในวันตลาดนัดที่ 19 เมษายน 2558 มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วิธีการคือ เล่าเรื่องต่างๆ ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว เรื่องที่เล่าประกอบไปด้วยที่มาที่ไปของการทำโครงการวิจัย กระบวนการทำงานวิจัย และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัย ผลการทำกิจกรรมส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้า คนในชุมชน ชุมชนใกล้เคียง พี่น้องจากฝั่งประเทศลาว รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายเพิ่มมากขึ้น

จากการดำเนินงานวิจัยตามขั้นตอนที่กล่าวมา นอกจากจะมีการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจะมีปัญหา กับทีมวิจัยในหลายๆ เรื่องแต่ทีมวิจัยก็ได้ร่วมมือร่วมใจฝ่าฟันมันไปด้วยกัน โดยแต่ละคนก็มีภาระหน้าที่ แตกต่างกันไปส่งผลให้นักวิจัยบางท่านไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมในขั้นตอนงานวิจัย แต่ ทีมวิจัยก็ได้อาศัยงานวิจัยในเล่มแรกมาเป็นบทเรียนช่วยสอนกิจกรรมหลายๆ อย่างต่อทีมวิจัย มาถึงงานวิจัย ช่วงที่สองทีมก็มีปัญหาอุปสรรคในด้านการพิมพ์งาน เพราะนักวิจัยไม่มีทักษะในการพิมพ์งานแต่ทีมวิจัยก็ได้แก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของเด็กนักเรียนในชุมชนที่พอจะพิมพ์ได้เข้ามาช่วยในการพิมพ์ข้อมูล และทีม วิจัยก็ช่วยกันพิมพ์ข้อมูลด้วยทำบ้าง ถึงแม้จะช้าแต่ก็สามารถพิมพ์ข้อมูลได้บางส่วน แต่อย่างไรปัญหาทุกอย่างต้องมีทางแก้ไข ทุกคนในทีมวิจัยมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและร่วมกันฝ่าฟันเพื่อให้ สามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้ ถึงแม้การทำงานวิจัยจะเกิดขึ้นมาแล้วช่วงก่อนยังเกิดผลต่อการพัฒนา โดยตรงที่ได้เพิ่มขึ้น การพูด การคิด การกล้าแสดงออก ตลอดจนการเขียน การพูดให้เข้าหลักการซึ่งทักษะ เหล่านี้สามารถที่จะนำมาปรับปรุงใช้ได้กับชีวิตประจำวันได้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยโครงการวิจัย ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง ภูมิศึกษา บ้านนาทราย ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา 2) เพื่อศึกษาภัยคุกคามต่อการเกิดตลาดนัดชุมชนท้องถิ่น บ้านนาทราย 3) เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชน บ้านนาทราย 4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง 5) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีส่วนร่วมโดยการร่วมคิด เสนอความคิดเห็น ร่วมเก็บข้อมูล ตลอดจนร่วมกันปฏิบัติการเพื่อในการสร้างการเรียนรู้ คุณค่า และความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง ดังกล่าว ทั้งนี้ร่วมทำงานวิจัยตั้งแต่ระยะแรกจนระยะสุดท้าย เริ่มตั้งแต่ การวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ การศึกษาข้อมูล ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงได้ผลการศึกษาวิจัยดังนี้

- 4.1 บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา
- 4.2 ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย
- 4.3 ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย
- 4.4 คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง
- 4.5 วิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง

4.1 บทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่ผ่านมา

กว่า 20 ปี ของการจัดการตลาดนัดบ้านนาทรายโดยชุมชน มีพัฒนาการปัญหา อุปสรรคเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ชุมชนก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างภาคภูมิใจ (อ้างอิงรายละเอียดข้อมูลในบทที่ 2) ส่งผลให้ปัจจุบันตลาดเติบโตขึ้นมาก เป็นแหล่งที่สร้างคุณค่า และมูลค่าให้กับชุมชน และคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลให้ตลาดประสบความสำเร็จ และความภาคภูมิใจของชุมชน ที่มีต่อตลาดนัดบ้านนาทรายดังนี้

4.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการตลาดประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

1. คนในชุมชนเห็นความสำคัญของตลาดและร่วมมือกันที่จะจัดการตลาดอย่างเข้มแข็ง

2. คณะกรรมการในชุมชนมีความเสียสละที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการตลาดมีความเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

3. ความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนาน และแนบแน่น ส่งผลให้มีการไปมาหากันระหว่างคนทั้งสองฝั่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการค้าแลกเปลี่ยนอาหารและสิ่งของระหว่างกันมาตั้งแต่อดีต

4. การจัดการตลาดนัดของชุมชนมีโครงสร้างคณะกรรมการจัดอย่างเป็นระบบ

5. คนในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการตลาดเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้ปัจจุบันตลาดมีโซนขายอาหารเพื่อสุขภาพ (อาหารที่ผลิต และหาได้ในชุมชน)

6. การทำงานวิจัยการจัดการตลาดนัดเพื่อสุขภาพ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้มีข้อมูลความรู้ในการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ

4.1.2 ความภาคภูมิใจของชุมชนบ้านนาทรายต่อตลาดนัดชุมชน

1. ตลาดเป็นที่รู้จักมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิมตลาดเป็นที่รู้จักเฉพาะท้องถิ่น และชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่ในปัจจุบันตลาดเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งอำเภอใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้านที่เดินทางมาซื้อขายกันมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นจนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

2. เกิดการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าสองฝั่งโขง เดิมการค้าขายยังอยู่ภายในชุมชน แต่ปัจจุบันเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าสองฝั่งโขงมากขึ้น การแลกเปลี่ยนสินค้าหลายๆ ประเภท มีสินค้าหลากหลายมากขึ้น สามารถเลือกซื้อสินค้าได้มากขึ้นโดยไม่ต้องเดินทางไปซื้อในเมือง ซึ่งจะทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การซื้อสินค้าสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ทั้งปลีกและส่ง

3. คนในชุมชนสามารถนำสินค้า ผลิตภัณฑ์จากการผลิตในครัวเรือนมาขายในตลาดสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้

4. ตลาดเป็นสถานที่พบปะกันระหว่างญาติพี่น้อง ตลาดทำให้เกิดการพบปะกันสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝั่งโขง ซึ่งอาศัยวันที่มีตลาดได้มาพบปะกัน นัดคุยกัน พร้อมทั้งได้ซื้อของฝากทั้งยังสามารถเลือกซื้อสินค้าไปด้วยในคราวเดียวกัน ซึ่งบางที่หากไม่มีวันตลาดอาจไม่มีเวลาที่จะเดินทางมาพบกัน เนื่องจากติดงาน หรือภารกิจส่วนตัว จึงถือวันที่มีตลาดเป็นวันที่นัดพบปะกันระหว่างเพื่อนฝูง และญาติพี่น้อง

5. เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน จากอดีตมีการเชื่อมสัมพันธ์กันเพียงแค่ผู้ค้าและผู้ขาย ภายในตลาดเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีผู้นำที่เล็งเห็นการพัฒนาและเห็นความสำคัญของตลาดจนเกิดการก่อตั้งกรรมการที่ต้องจัดระบบความเป็นระเบียบ และได้ขอความร่วมมือจากชุมชน เพื่อเสนอในการจัดการบริหารตลาดในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านการเดินทางของทางชมรมเรือ ซึ่งการเดินทางไปมาสองฝั่งโขงอาศัยการเดินทางโดยเรือ ซึ่งทางชมรมได้มีการจัดคิวในการเดินเรือรับส่ง ด้านการจัดระบบระเบียบภายในตลาด โดยการแบ่งช่องการวางแผงสินค้า เพื่อลดการขัดแย้งการแย่งที่กัน

6. เกิดการเชื่อมสัมพันธ์ และการเดินทางไปหากันสะดวก เนื่องจากท่าเรือชุมชนบ้านนาทราย เป็นด่านประเพณีซึ่งสะดวกในการเดินทางไปมาของพี่น้อง สปป.ลาว โดยไม่ต้องผ่านด่านถาวร ระยะเวลาในการเดินทางไปมาภายใต้ข้อตกลงของด่านประเพณีที่กำหนดขึ้น แต่ก็สร้างความสะดวกในการเดินทางไปมา ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของชมรมท่าเรือได้

7. ภาครัฐให้ความสำคัญ และส่งเสริม จากเดิมตลาดยังไม่กว้างขวางและแพร่หลาย เนื่องจากปัจจุบันตลาดเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางจนเป็นแหล่งเศรษฐกิจระดับตำบล และในอนาคตอันใกล้จะมีการเปิด AEC ซึ่งจะทำให้เกิดการค้ามากขึ้น ดังนั้นภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญทั้งทางด้าน อบต. ที่เข้ามาจัดการระบบและการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เป็นการหางบประมาณมาซ่อมแซม ปรับปรุงถนนหนทางเพื่อความสะดวกในการเดินทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เนื่องจาก การตลาดมีการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงต้องการที่จะเข้ามามีบทบาทด้านการจัดการด้านสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และศุลกากร จากที่มีการติดต่อซื้อขาย กับประเทศเพื่อนบ้านส่งผลให้เจ้าหน้าที่เข้ามาสอดส่องดูแล และตรวจหาเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และป้องกันสิ่งผิดกฎหมายต่างๆ ที่เข้าและออก ภายในประเทศ

4.2 ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย ภัยคุกคามต่อตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย ในที่นี้จะกล่าวถึงภัยคุกคามทั้งที่เกิดขึ้นแล้ว และภัยคุกคามที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นแล้ว

1. ภัยคุกคามจากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ

ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมากเกิดการยึดอำนาจการเมือง ส่งผลให้มีการปิดพรมแดนเข้าออกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าขายและส่งออกสินค้า สองฝั่งโขง การติดต่อค้าขายหยุดชะงักในช่วงระยะหนึ่ง ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้ลดลง

ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ – ต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ทางทหารได้เปิดยุทธการสู้รบสัมพันธ์ มีเจ้าหน้าที่ทหารหน่วย นรข. (หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำน้ำโขง) ได้เข้าตรวจพื้นที่โดยการเข้ามาอยู่บริเวณท่าเรือชุมชนบ้านนาทราย ซึ่งสัปดาห์แรกได้มีการปิดท่าเรืองดการขนส่งสินค้าจากตลาด สัปดาห์ที่สองเปิดท่าเรือสามารถมีการซื้อขายสินค้าและขนส่งสินค้า แต่ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับราคาสินค้าไม่เกิน 5,000 บาทต่อคน และห้ามใช้รถลากสินค้าใช้ได้แต่เพียงการแบกหามเท่านั้น สัปดาห์ที่สามมีจำกัดประเภทของสินค้าและมีการผลักผู้ค้าไปข้ามด่านถาวร ก่อให้เกิดเหตุเข้าใจผิดระหว่างเจ้าหน้าที่และเรือรับจ้างขนส่งสินค้าจนเกิดการยิงปืนของเจ้าหน้าที่ใส่เรือขนส่งสินค้า สัปดาห์ที่สี่และห้ามีการผ่อนผันจากเจ้าหน้าที่ จนปิดยุทธการ ทหารจึงถอนกำลัง ทั้งนี้ ณ ปัจจุบัน (ตุลาคม 2558) มีการค้าขายระหว่างสองฝั่งเช่นเดิม

2. ภัยคุกคามจากภัยธรรมชาติ เนื่องจากตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายตั้งอยู่ติดชายแดนและแม่น้ำโขง พอถึงฤดูฝนทำให้มีน้ำในลำห้วยสาขา น้ำโขงไหลเชี่ยว และน้ำท่วม ทำให้พ่อค้า แม่ค้าจากฝั่งสปป.ลาว เดินทางมาไม่สะดวก

3. เมื่อตลาดเติบโตมากขึ้นคนมาตลาดเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ที่ผ่านมามีการขโมยรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ในตลาด จำนวน 1 คน

4.2.1 ภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น

1. ภัยคุกคามจากนโยบายรัฐบาล

เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ซึ่งจะส่งผลต่อตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายเพราะต่อไปการค้าขายจะเป็นอิสระ และค้าขายสะดวกสบายยิ่งขึ้น การเดินทางก็จะสะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการค้าขายของตลาดนัดชุมชน เพราะจะทำให้ตลาดนัดเราอาจจะซบเซาลง ซึ่งเราจะต้องมีระบบการจัดการตลาดนัดให้รอบคอบ

อาจมีการผลักดันให้มีการนำสินค้าไปขายที่ด้านถาวรบ้านปากแซง ซึ่งไม่มีการจำกัดสินค้าและราคาสินค้า เพียงแต่สินค้าต้องมีการแจ้งด้านศุลกากร ทุกใบเสร็จต้องเสียภาษีขาออกจากด่านศุลกากร จึงอาจทำให้ตลาดซบเซาอีกครั้ง

2. นโยบายท้องถิ่น

เนื่องจากอีกไม่กี่ปีข้างหน้าตำบลพะลานจะพัฒนามาเป็นเทศบาลพะลาน และทางเทศบาลอาจจะเข้ามาบริหารจัดการตลาดชุมชนบ้านนาทราย ซึ่งอาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน และพ่อค้า แม่ค้า ไม่เข้ามาในชุมชน พ่อค้าแม่ค้าอาจจะเสียค่าเช่าที่เพิ่มขึ้น ราคาสินค้าก็อาจจะแพงขึ้น และส่งผลกระทบต่อการค้าดำรงชีวิตของคนในชุมชน

ปัจจุบันทางอำเภอเล็งเห็นว่าการค้าขายในตลาดนัดบ้านนาทรายนั้นมีการค้าในปริมาณที่มาก อาจเกินที่กฎหมายกำหนด และจำนวนคนที่เข้าออกระหว่างประเทศมีจำนวนมากจึงต้องการที่มาจัดการในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจุดนี้หากทางอำเภอเข้ามาจัดการด้วยจริงทางชุมชนต้องหาแนวทางการจัดการร่วมกับอำเภอด้วย เพื่อให้เกิดการจัดการที่เหมาะสมกับตลาด ไม่ส่งผลกระทบต่อการเล่นซื้อขายในตลาด

3. ภาคเอกชน

เนื่องจากประเทศไทยกำลังเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีนโยบายจะสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ทำให้ภาคเอกชนเริ่มมีนโยบายสร้างห้างสรรพสินค้าที่ทันสมัยมาลงในพื้นที่ตำบลพะลาน ซึ่งถ้าหากมีการสร้างห้างสรรพสินค้าขึ้นจริง จะส่งผลกระทบต่อตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายอย่างแน่นอน ซึ่งเราจะต้องมาร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหานี้โดยตรง

4. อิทธิพลจากนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชุมชน

ไม่ว่าจะเป็นการตรวจคนเข้าเมืองของหน่วยงานด่านตรวจคนเข้าเมือง การดูแลเรื่อง

สินค้าหนีภาษีของหน่วยงานศุลกากร การที่ห้างใหญ่เช่น บิ๊กซี โลตัส แม็คโคร ที่จะมาก่อตั้งอยู่ใกล้ๆ ทำให้การค้าขายในตลาดน้อยลง (โลตัสตลาดจะมาตั้งที่บ้านปากแซง สำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้านแล้ว)

4.3 ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ศักยภาพด้านพื้นที่/ ทรัพยากร

1. ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่ติดกับแม่น้ำโขง มีผลผลิตจากการเกษตรริมโขง ซึ่งเป็นผลผลิตที่ปลอดสารพิษ ออกมาขายในตลาด ซึ่งเป็นจุดที่สร้างเอกลักษณ์และคุณค่าให้กับตลาดนัดบ้านนาทรายได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นจุดที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น
2. ตลาดนัดชุมชนตั้งอยู่ริมฝั่งโขงยังมีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวได้อีกเพราะทางลงท่าเรือของหมู่บ้านมีหาดทรายขาว ที่ริมฝั่งโขงมีอากาศเย็นสบายและยังมีเกาะแก่งที่สวยงามอีกมากมาย
3. อาหารพื้นบ้านนอกจากจะเป็นอาหารสด และยังมีอาหารแปรรูปจากชุมชน เช่น ปลาข้าวหน่อไม้คอง ผักคอง ซึ่งมีมากในชุมชนติดสาขาน้ำโขง
4. ค่านประเพณีที่สามารถข้ามไปมาได้สะดวก โดยอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับของชุมชน/ชมรมเรือ

4.3.2 ศักยภาพด้านคน ชุมชน

1. ผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่จึงมองเห็นความก้าวหน้า และพัฒนาตลาดให้มีความเจริญและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนา
2. คนในชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อกัน ข้ามไปมาหากันอย่างต่อเนื่องทั้งในวันตลาดนัด และวันธรรมดาที่ไม่มีตลาดนัด ทั้งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นทั้งความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการคือ คนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นญาติพี่น้องกันโดยสายเลือดมีการติดต่อไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการแต่งงานข้ามชาติของคนทั้งสองฝั่งด้วย ส่วนความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการคือ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กัน โดยวัฒนธรรมประเพณีที่เหมือนกันมาตั้งแต่อดีตแต่ไม่ได้เป็นความสัมพันธ์โดยสายเลือด
3. ระดับผู้นำระหว่างชุมชนทั้งสองฝั่งก็มีการติดต่อกัน ระหว่างชุมชนมีการจัดประเพณีร่วมกันทุกปี เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือ ดังนั้นจึงเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
4. คนในชุมชนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญคุณค่า และความหมายของตลาดนัดร่วมกัน
5. มีหน่วยงานในชุมชน คือ โรงเรียนบ้านนาทรายพร้อมในการสนับสนุนเรื่องการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดบ้านนาทรายต่อชุมชนสองฝั่งโขง และหน่วยงาน องค์กร ตลอดจนบุคคลที่สนใจ

4.3.3 ศักยภาพด้านความรู้ภูมิปัญญา /ความเชื่อ ประเพณี

1. มีองค์ความรู้เรื่องประมงแม่น้ำโขง และการเกษตรริมโขง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ทำให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน รวมถึงเป็นฐานทรัพยากรให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงได้ด้วย เนื่องจากชุมชนนำเอาผลผลิตที่ได้จากการทำประมงแม่น้ำโขง และการเกษตรริมโขงออกมาจำหน่ายในตลาดนัดด้วย

2. เจ้ากวน (ผู้นำพากล่าวในพิธี) เนื่องจากผู้คนส่วนมากมีความเชื่อในเรื่องลี้ลับ ซึ่งเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจอีกด้านหนึ่ง นอกจากพุทธศาสนา มีความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของดอนปู่ตา จึงมีการสักการะปู่ตา และย่าเรงมากขึ้น ที่มีสถานที่ติดกับพื้นที่ตลาด

3. ชุมชนในฝั่งประไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการจัดประเพณีแข่งเรือร่วมกันทุกปี

4.4 คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 เมื่อมีตลาดนัดชายแดนเกิดขึ้นก็ทำให้ความสัมพันธ์มีความแน่นแฟ้นเพราะมีพื้นที่สื่อกลางในการพบปะกันเมื่อข้ามมาทำการซื้อขายก็ถือโอกาสมาเยี่ยมเยือนกัน มีการนำสิ่งของมาเป็นของฝากให้แก่นัก

4.4.2 ตลาดเป็นพื้นที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ชุมชนมีความสัมพันธ์และมีความแน่นแฟ้นมากขึ้น มีการจัดประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ประเพณี การแข่งเรือ ซึ่งมีการทำหนังสือเชิญให้หมู่บ้านฝั่งประเทศลาวเข้าร่วมการแข่งขัน และในขณะเดียวกันหมู่บ้านฝั่งประเทศลาวก็เชิญหมู่บ้านนาทรายเข้าร่วมการแข่งขันเช่นกัน

4.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับลูกค้าชาวลาวนั้น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถซื้อสินค้าเป็นเงินสด เงินเชื่อได้ เมื่อสิ่งของไว้ที่ฝั่งไทย สิ่งของเหล่านั้นก็ไม่หายทางชุมชนจะเก็บสิ่งของเหล่านั้นไว้ให้ สามารถกลับมารับคืนได้ หรือถ้าหากซื้อสินค้าไปแล้วสินค้าชำรุด ไม่สามารถใช้ได้ก็สามารถนำสินค้านั้นกลับมาเปลี่ยนได้

4.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าแม่ค้าในตลาดนัดด้วยตนเอง เนื่องจากตลาดนัดมีเป็นประจำทุกวัน วันเสาร์กลุ่มพ่อค้าแม่ค้ามีการพบกันเป็นประจำ ตั้งแผงขายสินค้าใกล้กัน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้รู้จักกัน ทั้งพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนเองและพ่อค้าแม่ค้าที่มาจากนอกชุมชน เมื่อมีปัญหาอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.4.5 ความเป็นพี่น้อง ครอบคลุม ความเชื่อใจ เกิดขึ้นผ่านการซื้อขาย ผ่านความผูกพัน วิถีวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของชุมชน ที่มีการไปมาหาสู่กันอย่างเป็นธรรมชาติ

4.4.6 การเดินทางระยะทางในการข้ามฝั่งจากหมู่บ้านฝั่งประเทศลาวใกล้เดินทางสะดวกเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางน้อยกว่าไปที่อื่น ทำให้ลูกค้าชาวลาวเข้ามาซื้อขายในตลาดเป็นจำนวนมาก

4.4.7 การข้ามพรมแดน ในการข้ามด่านเข้ามายังประเทศไทยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้ามาเพียงแค่แสดงบัตรและจดชื่อเท่านั้น ไม่มีการตรวจที่ยุ่งยาก สะดวกสบาย (เป็นด่านพี่น้อง มีการทักทายถามถึง

สารทุกข์ระหว่างกัน) ซึ่งอยู่บนฐานการจัดการดูแลของชุมชน ส่งผลให้คน ญาติพี่น้องจากฝั่งลาวยินดีที่จะข้ามมาจับจ่ายซื้อของในตลาดนัดบ้านนาทรายอย่างมาก

4.4.8 ความสัมพันธ์กับชุมชน คนประเทศลาวที่ข้ามมาทำการซื้อขายสินค้านั้นมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในชุมชน ทำให้เกิดความไว้วางใจเมื่อข้ามมาได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีทำให้ลูกค้าชาวลาวยุติสีกปลอดภัยสนิทใจที่จะมา บางครอบครัวก็เป็นเครือญาติกันเนื่องจากการแต่งงานกันของคนสองฝั่ง เมื่อข้ามมาก็ถือโอกาสที่จะมาเยี่ยมญาติพี่น้องของตนเองด้วย

4.5 วิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง

จากข้อมูลข้อเท็จจริงในด้านบทเรียนการจัดการตลาดนัด ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัด ศักยภาพปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของบ้านนาทราย คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง ส่งผลให้ชุมชนบ้านนาทรายได้ข้อสรุปวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง (พ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาวรวมทั้งผู้นำและสมาชิกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ) ภายใต้การปฏิบัติการโครงการ ดังนี้

4.5.1 ผลิตภัณฑ์สิ่งพิมพ์เผยแพร่นำเสนอคุณค่าของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านนาทราย

ทั้งในด้านสุขภาพชุมชนที่มีอาหารสดใหม่ถูกสุขภาวะราคาถูกในการอุปโภค มีตลาดนัดเป็นพื้นที่รองรับและกระจายสินค้าที่อยู่ใกล้ชุมชนลดต้นทุนการเดินทางและขนส่ง รองรับสินค้าที่มาจากฐานการผลิตภายในชุมชน เกิดจากทรัพยากรในชุมชนทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดความรักและผูกพันและการรักษาให้คงอยู่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อไปในอนาคต และที่สำคัญเป็นพื้นที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนจากสองฝั่งโขงภายใต้องค์ความรู้และความร่วมมือของคนในชุมชนตามสิทธิของชุมชนในการจัดการตัวเอง ภายใต้กติกาวิธีการปฏิบัติที่ชุมชนสร้างขึ้นและรักษาไว้อย่างดีและได้รับการยอมรับและปฏิบัติจากผู้คนทั้งสองฝั่งโขงตลอดมาและให้มีอยู่ต่อไป ให้กับทั้งคนในชุมชนสองฝั่งโขง ผู้นำ และสมาชิกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และนอกประเทศ ได้รับรู้ สิ่งสิ่งพิมพ์ที่ผลิตมีดังนี้

1. ผลิตแผ่นพับ ใช้กระบวนการคือ นักวิจัยทุกคนมาประชุมกันแล้วหารือแนวทางการจัดทำแผ่นพับ โดยเนื้อหาที่ปรึกษาหารือกันนั้นประกอบไปด้วย เนื้อหาในแผ่นพับจะเอาเนื้อหาอะไร แต่ละเนื้อหามีรายละเอียดมากน้อยอย่างไร และใครจะเป็นคนจัดทำเนื้อหาและแผ่นพับดังกล่าว หลังการประชุมมีข้อสรุปคือ เนื้อหาในการจัดทำแผ่นพับนั้นนักวิจัยช่วยกันคิด ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ คำขวัญตลาดนัดบ้านนาทราย (ทำไว้ตั้งแต่งานวิจัยชิ้นที่แล้ว) ความเป็นมาของบ้านนาทรายและตลาดนัดบ้านนาทราย คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย แผ่นผังตลาดนัดบ้านนาทราย และจุดเด่นของตลาดนัดบ้านนาทราย ทั้งนี้เนื้อหาต่างๆ ที่นักวิจัยทุกคนช่วยกันคิดว่าเอาประมาณไหน เสร็จแล้วที่นักวิจัยได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบคนละหัวข้อ เพื่อให้เรียงร้อยเนื้อหาเพื่อนำมารวบรวมกันเป็นแผ่นพับ ส่วนคนที่เหลือที่ไม่ได้รับผิดชอบเรียง

ร้อยเนื้อหาก็เป็นคนเลือกรูปลงไป ทั้งนี้ทั้งเนื้อหาและรูปถ่ายนั้นส่วนหนึ่งมาจากแผ่นพับตอนโครงการวิจัยโครงการแรกด้วย เมื่อทีมวิจัยทำข้อมูลและเลือกรูปภาพเสร็จแล้ว พี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานฯ ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผ่นพับ เนื่องจากทีมวิจัยยังใช้คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยเก่ง พี่งใช้ได้เฉพาะพิมพ์ข้อมูล ดังนั้นพี่เลี้ยงจึงช่วยจัดทำ เมื่อพี่เลี้ยงทำเสร็จแล้วก็ส่งให้ทีมวิจัยนำไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และส่งพิมพ์ต่อไป ผลการดำเนินงานจัดทำแผ่นพับดังกล่าว ทำให้นักวิจัยได้เรียนรู้การสรุปและเรียงร้อยข้อมูล และได้แผ่นพับเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

**ตลาดนัดบ้านนาทราย.....สานสัมพันธ์พี่น้อง
สองฝั่งโขง.....คู่อาเชียน**

ตลาดนัดนาทราย ขยี้กลิ่นหอม

มีผักกาด หอมบัวแก้วผักชี

มีผักตำลึง นึ่งใส่ปลาดิบยังขายดี

ส้มผักกาด ผักเอียนนั้นก็มี

อาหารพวกนี้เป็นสมุนไพร ไทยอีสานคือ

“บ้านนาทราย” ต. พะตาดน อ.นาตาล จ. อุบลราชธานี เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง คนในชุมชนทำอาชีพหลักคือ ทำนา และค้าขาย อาชีพเสริมคือ การทำเกษตรริมโขง และประมงแม่น้ำโขง

ด้วยสภาพพื้นที่ที่ตั้งหมู่บ้านติดชายแดนระหว่างไทย กับ ลาว ส่งผลให้ คนชุมชนสองฝั่งโขงไปมาหากันอย่างคั่งคั่งเนื่อง มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างแนบแน่นเป็น จากจุดนี้ส่งผลให้ชุมชนเกิดการค้าขาย มี**ตลาดนัดชุมชนทุกวันเสาร์** เริ่มมีตลาดนัดตั้งแต่ ปี 2532 จนถึงปัจจุบัน ตลาดนัดมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตลาดนัดมีความสำคัญต่อชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งค้าขายทั้งปลีกและส่ง สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน ชุมชนใกล้เคียง ทั้งไทยและลาวอย่างมหาศาล (เงินหมุนเวียนในตลาดแต่ละสัปดาห์ 50,000 – 100,000) จำนวนร้านค้าสัปดาห์ละประมาณ 90 – 110 – 120 ร้าน

**ตลาดนัดเป็นพื้นที่สร้างรายได้
สร้างงาน
สร้างความสัมพันธ์**

↓

**ชุมชนสองฝั่งโขงอย่างแนบแน่น
ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นพี่น้อง
เป็นเครือญาติ ที่นับวันจะขยายวงกว้างขึ้น จึง
เป็นเรื่องที่ดีและสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่ง**

4.5.2 จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับพ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว รวมทั้งคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงทั้งสองฝั่งที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดนัด ทุกๆ วันตลาดนัด

กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับคนใน ซึ่งหมายถึง พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้าในตลาดนัด คนในชุมชนสองฝั่งโขงเอง ทั้งนี้จากข้อมูลข้อเท็จจริงที่ค้นพบ คือ การจัดการตลาดนัดโดยชุมชนนั้น เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ตลาดนัดบ้านนาทรายเติบโตอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นที่สานสัมพันธ์คนสองฝั่งโขงให้มีความแนบแน่นมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็พบข้อมูลด้านภัยคุกคามของตลาดทั้งที่เป็นภัยคุกคามจากนโยบายรัฐบาล และภัยคุกคามจากนโยบายท้องถิ่น โดยเฉพาะการที่ตำบลพะลานจะพัฒนามาเป็นเทศบาลพะลาน และทางเทศบาลอยากจะเข้ามาบริหารจัดการตลาดชุมชนบ้านนาทราย ซึ่งอาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน และพ่อค้า แม่ค้า ไม่เข้ามาในชุมชน พ่อค้าแม่ค้าอาจจะเสียค่าเช่าที่เพิ่มขึ้น ราคาสินค้าก็อาจจะแพงขึ้น และส่งผลกระทบต่อการค้าดำรงชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งแนวโน้มการลงทุนการค้าข้ามแดนของภาคเอกชนในอนาคต เช่น การเปิดห้างสรรพสินค้าในพื้นที่ เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวนักวิจัยมองว่า หากคนในชุมชนทั้งสองฝั่งโขงมีความเข้มแข็ง สานสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นเป็นหนึ่งเดียว และคนในทุกคนต่างเห็นถึงคุณค่าและความสัมพันธ์ของตลาดนัดร่วมกันอย่างชัดเจนแล้ว ทีมวิจัย และคนในชุมชนมองว่าไม่ว่าในอนาคตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็เชื่อว่าตลาดนัดบ้านนาทรายยังคงอยู่ ยังเป็นพื้นที่สานสัมพันธ์ สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชนสองฝั่งโขงต่อไป ดังนั้นจึงมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในเห็นและตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายร่วมกัน อันจะนำไปสู่การช่วยกันจัดการ ดูแล พัฒนาตลาดให้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดการการเรียนรู้คุณค่าความสัมพันธ์ดังนี้

1. มีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน เพื่อนำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายต่อผู้คนสองฝั่งโขงทุกวันเสาร์ (วันตลาดนัด)

2. จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปในชุมชนทั้งสองฝั่ง ร่วมกับกิจกรรมประเพณีที่มีการจัดร่วมกันของชุมชนสองฝั่งโขง เช่น ประเพณีการแข่งเรือ ซึ่งมีคนในชุมชนทั้งสองฝั่งเข้าร่วมงานอย่างคับคั่ง มีรายละเอียดกิจกรรมคือ ทีมวิจัยได้ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตลาดนัดบ้านนาทรายในงานดังกล่าวเพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานทั้งสองฝั่งได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย อันเป็นพื้นที่สานสัมพันธ์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างดี

3. นอกจากการสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้ว ชุมชนบ้านนาทรายยังมุ่งสร้างการเรียนรู้กับพ่อค้าแม่ค้าอย่างเป็นธรรมชาติ คือ เวลาคณะกรรมการไปเก็บค่าแผงขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้า คณะกรรมการก็จะมีการพูดคุยถึงคุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายอย่างต่อเนื่อง และโดยเฉพาะพ่อค้า แม่ค้าใหม่ คณะกรรมการตลาดก็จะพูดคุยทำความเข้าใจตั้งแต่กฎระเบียบการบริหารจัดการตลาดนัดบ้านนาทราย ต่อด้วยการพูดถึงคุณค่าและความสำคัญของตลาดต่อไป ทั้งนี้คณะกรรมการก็จะขอความร่วมมือให้พ่อค้าแม่ค้ามีการประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวนี้ต่อไปเรื่อยๆ ด้วย (เป็นการประชาสัมพันธ์โดยการพูดปากต่อปาก) ซึ่งผลการสร้างการเรียนรู้กับพ่อค้าแม่ค้าในรูปแบบดังกล่าวเป็นไปได้ดี พ่อค้า

แม้คำบอกต่อกันอย่างทั่วถึง เห็นได้จากพ่อค้าแม่ค้าเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่คณะกรรมการชุมชนบ้านนาทรายตั้งเอาไว้เป็นอย่างดี

4.5.3 จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ คือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวมุ่งสร้างการเรียนรู้ให้กับคนนอกชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

1. สร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

ประชุมออกแบบกิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทราย และสรรคหาอาสาสมัครผู้จะมาเป็นวิทยากร สถานที่จัดประชุมในครั้งนี้คือที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านนาทราย หมู่ที่ 2 ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมทั้งหมด 12 คน ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้ ทบทวนบทเรียนในการจัดการตลาดนัดชุมชนที่ผ่านมาว่าการจัดการตลาดนัดมีอะไรบ้าง เมื่อทีมวิจัยได้ทบทวนเสร็จจึงได้ออกแบบกิจกรรม และคัดสรรค้ผู้ที่จะให้ความรู้ในแต่ละจุดว่าใครมีความถนัดในเรื่องไหนพูดเรื่องอะไรได้บ้างมีความรู้เรื่องใด ผลการดำเนินงาน วางแผนการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้และได้วิทยากรในการให้ความรู้ของแต่ละจุด

ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอจัดกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากอยู่ในช่วงของรัฐบาลนายประยุทธ์ จันทร์โอชา นอกจากประสานขอจัดกิจกรรมแล้วยังมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย ทั้งนี้ในการประสานงานนั้นทีมวิจัยก็ได้แจกแผ่นพับให้กับหน่วยงานและได้อธิบายชี้แจงข้อมูลไปพร้อมด้วย ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ยินดีเข้าร่วมงาน

ประชุมนักวิจัยและวิทยากรให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความพร้อมร่วมกันทั้งในเรื่องสถานที่ กิจกรรมการสร้างการเรียนรู้ และอาสาสมัครวิทยากรให้ความรู้ หรือวิทยากร ทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่มีมาเตรียมความพร้อมให้อาสาสมัครวิทยากรสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษาไปนำเสนอแก่บุคคลที่จะมาเรียนรู้ ให้เข้าใจ ทดลองให้อาสาสมัครวิทยากรได้นำเสนอให้ทีมวิจัยได้ฟัง ผลการดำเนินงาน อาสาสมัครวิทยากรได้ข้อมูลไปนำเสนอแก่บุคคลที่เข้ามาเรียนรู้และได้ทดสอบความสามารถ (ความพร้อม) ของผู้ที่เป็นวิทยากรว่าออกมาเป็นอย่างไร

กิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยเครือข่ายนักวิจัยจังหวัดอุบลราชธานี คือ นักวิจัยตำบลหนองกินเพล นักวิจัยบ้านผาชัน (ผู้มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ตลาดนัดบ้านนาทราย) เครือข่ายสตรีตำบลพะลาน อ.นาตาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจภูธร ตชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย มีขั้นตอนการดำเนินงานคือ กล่าวต้อนรับ เปิดงานกิจกรรมสร้างพลังสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย ชี้แจงกำหนดการจัดกิจกรรมทั้งหมด พาชมโซนอาหารท้องถิ่น พาชมชมรมเรือ และเดินชมตลาดนัดโดยรอบ ซึ่งในระหว่างที่ไปฐานต่างๆ แต่ละฐานจะมีวิทยากรคอยอธิบาย

รายละเอียดวิธีการจัดการ ความสำคัญเกี่ยวกับฐานนั้นให้ฟัง และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนซักถามร่วมกัน สรุปผลการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างทีมวิจัยบ้านนาทรายและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่ากิจกรรมสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจความเป็นมาของบ้านนาทราย ความเป็นมาและการจัดการตลาดนัดบ้านนาทรายเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ก็เสนอแนะให้ทำสื่อประชาสัมพันธ์เป็นภาษาลาว เพื่อให้ได้ให้เข้าถึงกลุ่มคนลาวให้ได้มากขึ้น บางคนมาหากไม่ได้ยินประชาสัมพันธ์ก็ได้อ่านป้ายประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาลาวด้วย

รูปภาพการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้

2. เผยแพร่ข้อมูล สื่อดังกล่าวในเว็บไซต์ของตำบลพะลาน และ เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เช่น เฟสบุ๊ค ซึ่งปัจจุบันมีเฟสบุ๊คของโรงเรียนบ้านนาทรายอยู่

จากกิจกรรมสร้างการเรียนรู้คุณค่าความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายให้ทุกคนในคนนอกนั้น ดังที่กล่าวมา ส่งผลให้หน่วยงานที่ต้องการเข้ามาบริหารจัดการตลาดนัดบ้านนาทรายเป็นเล็งความตั้งใจที่จะเข้ามาบริหารจัดการ เพราะเห็นว่าการจัดการโดยรูปแบบของชุมชนนั้นเป็นการจัดการที่เหมาะสมกับตลาดนัดการค้าแล้ว เนื่องจากส่งผลให้ตลอดนัดเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้คนทั้งสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น

ตำรวจตระเวนชายแดนผลักดันให้ทำเรือชุมชนบ้านนาทรายเด่นขึ้นกว่าบ้านอื่น และเสนอไม่ให้บุบทำเรือชุมชนบ้านนาทราย เพราะคนในชุมชนเข้มแข็งพอสามารถบริหารจัดการทำเรือได้

ปัจจุบันตลาดขยายขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากจากพ่อค้าแม่ค้าแนะนำพ่อค้าแม่ค้าด้วยกันเองมาขาย คนจากลาวก็แนะนำเพื่อนบ้านคนรู้จักเข้ามาซื้อ ส่งผลให้ตลาดมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

พ่อค้าแม่ค้ายอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของตลาดและได้มีการแนะนำเพื่อนๆ พ่อค้าแม่ค้าที่มาใหม่ให้ได้ทราบกฎระเบียบด้วยกัน

ปัจจุบันโซนอาหารท้องถิ่น อาหารปลอดสารขยายโซนใหญ่ขึ้น เนื่องจากมีสินค้าจากชุมชนมาขายมากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าคนในชุมชนเอามาขายได้ขายดี เลยเอามาขายตลอดและพยายามหาสินค้าให้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ลูกค้า (ในกรณีที่บางครัวเรือนไม่ได้ปลูกกินเอง) ทั้งฝั่งไทยและลาวก็ซื้ออาหารปลอดสารพิษมากขึ้น

ชาวบ้านรู้จักหาของ (สินค้า) มาขายมากขึ้น เช่น ผักปลอดสาร ผักสวนครัว ทุกสิ่งในสวนเป็นเงินทั้งสิ้น ทั้งนี้แต่ก่อนชุมชนไม่รู้ว่าจะขายอะไร อย่างไร รอซื้อแต่กับพ่อค้าแม่ค้าคนนอกอย่างเดียว แต่ทุกวันนี้ก็มีการตัดหน่อไม้มาขายได้เลย สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากขึ้นเป็นอย่างมาก ปัจจุบันไม่จำเป็นต้องมาวางขายก็ได้ขายเนื่องจากลูกค้าที่เคยมาซื้อจะมีการแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กันไว้เพื่อติดต่อซื้อสินค้าจากคนในชุมชนโดยตรง

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนมีความแน่นแฟ้นขึ้น อีกทั้งคนในชุมชนบ้านนาทรายเองก็มีเครือข่ายที่กว้างขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขายของที่ตลาดนั้นมาจากหลายจังหวัด

จากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้าทั้งภายในและภายนอกชุมชน คนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญของตลาดนัดภายใต้ท่าเรือประเพณี ภายใต้การจัดการของชุมชนอย่างเข้มแข็ง ซึ่งความเข้าใจความตระหนักและเห็นความสำคัญดังกล่าวนี้จะเป็นเกราะป้องกันภัยคุกคามบางระดับได้เป็นอย่างดี อันจะไปสู่การเติบโตของตลาดอย่างต่อเนื่อง เป็นจุดฐานสัมพันธ์และสร้างรายได้ให้คนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างดี ทั้งนี้แน่นอนว่าชุมชนไม่สามารถควบคุมภัยคุกคามได้ทุกระดับได้ เพราะภัยคุกคามบางเรื่องเป็นเรื่องที่เหนือการควบคุม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยโครงการวิจัย ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง กรณีศึกษา บ้านนาทราย ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาบทเรียนการจัดการตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา
 - 2) เพื่อศึกษาภัยคุกคามต่อการเกิดตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทราย
 - 3) เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาทราย
 - 4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง
 - 5) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของสองฝั่งโขง
- ทีมวิจัยได้ร่วมกันศึกษาข้อมูลจนได้ผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1 ผลการวิจัย

บ้านนาทราย ตำบลพรวาน อำเภอเมืองอุบลราชธานี ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ติดต่อกับแม่น้ำโขงหากข้ามแม่น้ำโขงจากบริเวณบ้านนาทรายไปจะเป็นฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณปากสนม เมืองนครเพ็ง แขวงสละวัน ทางทิศใต้เป็นบ้านปากตะพาน ทางทิศตะวันตกเป็นบ้านหนองยาว เขตภาค 3 (เขตรักษาการของสปป.ลาว) มีประชากรทั้งหมด 619 คน ชาย 306 คน หญิง 313 คน 156 ครอบครัว คนในชุมชนบ้านนาทรายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ทำนาเป็นหลัก รองลงมาอาชีพค้าขาย หาปลา ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ชุมชนได้เริ่มจัดทำตลาดนัดชายแดนบ้านนาทรายอย่างไม่เป็นทางการเมื่อไหร่ยังไม่ทราบชัดเจน ระหว่าง ปี พ.ศ. 2532 และ พ.ศ. 2536 โดยมีพ่อใหญ่แดง ทะยะราช ซึ่งเป็นคนในชุมชนบ้านนาทรายเองที่ทำอาชีพค้าขายตามตลาดนัดต่างๆ อยู่แล้วจึงมีการตั้งวางขายสินค้าในหมู่บ้านเกิดขึ้น โดยนำเสื้อผ้าของนักเรียน อุปกรณ์การเรียน เข้ามาขายในชุมชนเป็นประจำทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา เช้ามืด ถึง 12.00 น. เนื่องจากมีคนในชุมชนและชาวบ้านจากฝั่งลาวเข้ามาซื้อด้วย สถานที่ขายสินค้าในตอนนั้นคือบริเวณหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้านและหน้าศาลากลางบ้าน หลังจากนั้นพ่อแดงก็ได้ชักชวนเพื่อนที่เป็นพ่อค้าด้วยกันนำสิ่งของเข้ามาขาย ส่งผลให้ตลาดบ้านนาทรายมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการหมู่บ้านและคนในชุมชนจึงจัดเปิดตลาดขึ้นอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนยังมีการ ไปประชุมกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศลาว ที่ เมืองนครเพ็ง แขวงสละวัน 3 ครั้ง เพื่อหารือเรื่องการเปิดท่า (จุดผ่อนปรน) การบริหารจัดการเรื่องขนส่งผู้โดยสาร (ชมรมเรือ) เมื่อมีการเปิดตลาดนัดขึ้นอย่างเป็นทางการก็จะมีร้านค้าเข้ามาขายของเพิ่มเป็นจำนวนมาก ทั้งร้านขายส่งและร้านขายปลีก เช่นร้านขายเครื่องใช้ในครัว ร้านขายยา,ร้านเสื้อผ้า,ร้านขายรองเท้า,ร้าน

ขายเครื่องสำอางและอาหารนาๆ ชนิดทั้งที่มาจาก สปป.ลาว และจากไทยเอง เมื่อมีร้านค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ต้องมีการจัดระเบียบในเรื่องพื้นที่การขายให้กับทางร้านค้า ดังนั้น คณะกรรมการตลาด จึงได้มีการจัดระเบียบล็อกการขายสินค้าให้กับแม่ค้าเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ต่อมาตลาดมีการขยายมากขึ้น ทั้งพ่อค้าแม่ค้า และลูกค้าก็มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ต้องมีการจัดระเบียบเรื่องสถานที่จอดรถ ให้กับลูกค้า และแม่ค้า คือ แม่ค้าให้จอดบริเวณหลังร้าน และลูกค้าจอดที่สนามโรงเรียนและข้างถนน ปัจจุบันมีร้านค้าในตลาดนัดจำนวน 80 – 110 (ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าไม่ใช่ฤดูกาลเพาะปลูกร้านค้าและลูกค้าก็จะมีความจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นฤดูกาลจำนวนร้านค้า และพ่อค้าแม่ค้าก็จะมีความไม่มาก อยู่ที่ 80 ร้าน) ร้าน กลุ่มลูกค้าจากประเทศลาวจะเข้ามาประมาณ 500 คน ส่วนกลุ่มลูกค้าจากหมู่บ้าน และบ้านใกล้เคียงที่อยู่ตำบลพะลาน จะมา 1,000 – 2,000 คน รวมทั้งหมด เป็น 3,000 คน ตลาดนัดมีทุกวันเสาร์เริ่มตั้งร้านค้าเวลาประมาณ 04.30 – 12.00 น.ที่ตั้งของตลาดนัดปัจจุบันคือบริเวณถนนในหมู่บ้าน

ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการตลาดประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย คนในชุมชนเห็นความสำคัญของตลาดและร่วมมือกันที่จะจัดการตลาดอย่างเข้มแข็ง คณะกรรมการในชุมชนมีความเสียสละที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการตลาดมีความเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนาน และแนบแน่น ส่งผลให้มีการไปมาหากันระหว่างคนทั้งสองฝั่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการค้าแลกเปลี่ยนอาหารและสิ่งของระหว่างกันมาตั้งแต่อดีต การจัดการตลาดนัดของชุมชนมีโครงสร้างคณะกรรมการจัดอย่างเป็นระบบ คนในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการตลาดเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้ปัจจุบันตลาดมีโซนขายอาหารเพื่อสุขภาพ (อาหารที่ผลิต และหาได้ในชุมชน) โดยชุมชนได้ทำการวิจัยการจัดการตลาดนัดเพื่อสุขภาพ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้มีข้อมูลความรู้ในการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ ชุมชนมีความภาคภูมิใจต่อตลาดนัดชุมชน ด้วยว่าตลาดเป็นที่รู้จักมากขึ้น เกิดการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าสองฝั่ง คนในชุมชนสามารถนำสินค้า ผลิตภัณฑ์จากการผลิตในครัวเรือนมาขายในตลาดสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้ ตลาดเป็นสถานที่พบปะกันระหว่างญาติพี่น้อง เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน เกิดการเชื่อมสัมพันธ์ และการเดินทางไปหากันสะดวก ภาครัฐให้ความสำคัญ และส่งเสริม

แต่ตลาดนัดชุมชนก็มีภัยคุกคามต่อการจัดการ คือ ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่ ภัยคุกคามจากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมากเกิดการยึดอำนาจการเมือง ส่งผลให้มีการปิดพรมแดนเข้าออกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าขายและส่งออกสินค้าสองฝั่งโขง การติดต่อค้าขายหยุดชะงักในช่วงระยะหนึ่ง ประชาชนมีรายได้ลดลง ภัยคุกคามจากภัยธรรมชาติ เนื่องจากตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายตั้งอยู่ติดชายแดนและแม่น้ำโขง พอถึงฤดูฝนทำให้มีน้ำในลำห้วยสาขา น้ำโขงไหลเชี่ยว และน้ำท่วม ทำให้พ่อค้า แม่ค้าจากฝั่ง สปป.ลาว เดินทางมาไม่สะดวก เมื่อตลาดเติบโตมากขึ้นคนมาตลาดเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ที่ผ่านมามีการขโมยรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ในตลาด จำนวน 1 คน และภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น คือ ภัยคุกคามจากนโยบายรัฐบาล นโยบายท้องถิ่น ภาคเอกชน

ในด้านศักยภาพของพื้นที่ ตลาดนัดชุมชนบ้านนาทรายตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่ติดกับแม่น้ำโขง มีผลผลิตจากการเกษตรริมโขง ซึ่งเป็นผลผลิตที่ปลอดภัย ออกรับมาขายในตลาด อาหารพื้นบ้านนอกจากจะ

เป็นอาหารสด และยังมีอาหารแปรรูปจากชุมชน มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ด้านประเพณีที่สามารถเข้ามาได้สะดวก โดยอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับของชุมชน/ ชุมรมเรือ มีผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่จึงมองเห็นความก้าวหน้า คนในชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อกัน ระดับผู้นำระหว่างชุมชนทั้งสองฝั่งก็มีการติดต่อกัน ระหว่างชุมชนมีการจัดประเพณีร่วมกันทุกปี คนในชุมชนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัด มีหน่วยงานในชุมชนให้การสนับสนุน มีองค์ความรู้เรื่องประมงแม่น้ำโขง และการเกษตรริมโขง มีความเชื่อ ผ่านเจ้ากวน (ผู้นำปากถ้ำในพิธิ) เนื่องจากผู้คนส่วนมากมีความเชื่อในเรื่องผีกับ ซึ่งเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจอีกด้านหนึ่ง นอกจากพุทธศาสนา มีความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของดอนปู่ตา จึงมีการสักการะปู่ตา และย่าเกรงมากขึ้น ที่มีสถานที่ติดกับพื้นที่ตลาด ชุมชนในฝั่งประไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการจัดประเพณีแข่งเรือร่วมกันทุกปี

คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง เมื่อมีตลาดนัดชายแดนเกิดขึ้นก็ทำให้ความสัมพันธ์มีความแน่นแฟ้นเพราะมีพื้นที่สื่อกลางในการพบปะกันเมื่อเข้ามาทำการซื้อขายก็ถือโอกาสมาเยี่ยมเยียนกัน มีการนำสิ่งของมาเป็นของฝากให้แก่กัน เป็นพื้นที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับลูกค้าชาวลาวนั้น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าแม่ค้าในตลาดนัดด้วยกัน ความเป็นพี่น้อง ครอบครัว ความเชื่อใจ เกิดขึ้นผ่านการซื้อขาย ผ่านความผูกพัน วิถีวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของชุมชน ที่มีการไปมาหาสู่กันอย่างเป็นธรรมชาติ การเดินทางระยะทางในการข้ามฝั่งจากหมู่บ้านฝั่งประเทศลาวใกล้เดินทางสะดวกเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางน้อยกว่าไปที่อื่น ทำให้ลูกค้าชาวลาวเข้ามาซื้อขายในตลาดเป็นจำนวนมาก การข้ามพรมแดน ในการข้ามด่านเข้ามายังประเทศไทยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้ามาเพียงแค่แสดงบัตรและจดชื่อเท่านั้น ไม่มีการตรวจที่ยุ่งยาก สะดวกสบาย (เป็นด่านพี่น้อง มีการทักทายถามถึงสารทุกข์ระหว่างกัน) ซึ่งอยู่บนฐานการจัดการดูแลของชุมชน ส่งผลให้คน ญาติพี่น้องจากฝั่งลาวยินดีที่จะเข้ามาจับจ่ายซื้อของในตลาดนัดบ้านนาทรายอย่างมาก ความสัมพันธ์กับชุมชน คนประเทศลาวที่เข้ามาทำการซื้อขายสินค้านั้นมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในชุมชน ทำให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจเมื่อเข้ามาได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีทำให้ลูกค้าชาวลาวรู้สึกปลอดภัยสนิทใจที่จะมา บางครอบครัวก็เป็นเครือญาติกันเนื่องจากการแต่งงานกันของคนสองฝั่ง เมื่อเข้ามาถือโอกาสที่จะมาเยี่ยมญาติพี่น้องของตนเองด้วย

การสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง จากข้อมูลข้อเท็จจริงในด้านบทเรียนการจัดการตลาดนัด ภัยคุกคามต่อการจัดการตลาดนัด ศักยภาพ ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นของบ้านนาทราย คุณค่าและความหมายของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นบ้านนาทรายที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง ส่งผลให้ชุมชนบ้านนาทรายได้ข้อสรุปวิธีการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ของผู้คนสองฝั่งโขง (พ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาวรวมทั้งผู้นำและสมาชิกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ) ภายใต้การปฏิบัติการ โครงการ ดังนี้

1.ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่คุณค่าของความเป็นตลาดนัดเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านนาทราย

1.1 ผลิตแผ่นพับ นำเสนอคำขวัญตลาดนัดบ้านนาทราย ความเป็นมาของบ้านนา

ทรายและตลาดนัดบ้านนาทราย คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย แผนผังตลาดนัดบ้านนาทราย และจุดเด่นของตลาดนัดบ้านนาทราย

1.2 วนิดา ประชาสัมพันธ์ตลาดนัดบ้านนาทราย

2. จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับพ่อค้าแม่ค้าทั้งในและนอกชุมชน ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว รวมทั้งคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงทั้งสองฝั่งที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดนัด ทุกๆ วันตลาดนัด

2.1 การประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน เพื่อนำเสนอคุณค่า ความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทรายต่อผู้คนสองฝั่งโขงทุกวันเสาร์ (วันตลาดนัด)

2.2 จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปในชุมชนทั้งสองฝั่ง ร่วมกับกิจกรรมประเพณีที่มีการจัดร่วมกันของชุมชนสองฝั่งโขง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือ ซึ่งมีคนในชุมชนทั้งสองฝั่งเข้าร่วมงานอย่างคับคั่ง

2.3 สร้างการเรียนรู้กับพ่อค้าแม่ค้าอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นการประชาสัมพันธ์โดยการพูดปากต่อปาก

3. จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ คือ ตำรวจภูธร ดชด. ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และโรงเรียนบ้านนาทราย

4. เผยแพร่ข้อมูล สื่อดังกล่าวในเว็บไซต์ของตำบลพะลาน และ เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เช่น เฟสบุ๊ก ซึ่งปัจจุบันมีเฟสบุ๊กของโรงเรียนบ้านนาทรายอยู่

จากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้า ลูกค้าทั้งภายในและภายนอกชุมชน คนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญของตลาดนัดภายใต้ท่าเรือประเพณี ภายใต้การจัดการของชุมชนอย่างเข้มแข็ง ซึ่งความเข้าใจความตระหนักและเห็นความสำคัญดังกล่าวนี้จะเป็นเกราะป้องกันภัยคุกคามบางระดับได้เป็นอย่างดี อันจะไปสู่การเติบโตของตลาดอย่างต่อเนื่อง เป็นจุดฐานสัมพันธ์และสร้างรายได้ให้คนในชุมชนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างดี ทั้งนี้แน่นอนว่าชุมชนไม่สามารถควบคุมภัยคุกคามได้ทุกระดับได้ เพราะภัยคุกคามบางเรื่องเป็นเรื่องที่เหนือการควบคุม

5.2 ผลที่เกิดขึ้นต่อนักวิจัย

1. นักวิจัยได้ฝึกการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลโดยวิธีต่างๆ และการเขียนรายงานเพิ่มขึ้น จากโครงการวิจัยโครงการแรกซึ่งยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

2. นักวิจัยได้เรียนรู้วิธีการสืบค้นข้อมูลในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้นักวิจัยได้รู้ถึงแนวคิดเรื่องของการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

3. นักวิจัยได้บทเรียนการสร้างการเรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของตลาดนัดบ้านนาทราย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างการเรียนรู้ต่อไปในชุมชน

4. นักวิจัยได้เรียนรู้การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมการทำงานในชุมชน

5.3 ปัญหาในการดำเนินการวิจัย : ในช่วงการดำเนินการวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เกิดการยึดอำนาจทางการเมือง ปกครองโดยรัฐบาลทหาร เกิดการควบคุมพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนอย่างเข้มงวด มีจำกัดการจัดงานต่างๆ ซึ่งส่งผลให้นักวิจัยจัดกิจกรรมได้ยาก ต้องมีการทำหนังสือขอจัดกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนจะจัดได้ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องล่าช้าออกไป

5.4 ข้อเสนอ การบริหารจัดการโดยชุมชนนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนในชุมชนเข้มแข็ง เนื่องจากชุมชนจะได้เรียนรู้ในการทำด้วยตนเอง มีบทเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงสิ่งที่ตนเองทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้นอกจากจะเป็นปัจจัยส่งผลให้คนในชุมชนเข้มแข็งแล้วยังนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งตามไปด้วย เนื่องจากคุณค่าแล้วความหมายทั้งหมดที่อยู่ในชุมชนจะไม่มีใครเข้าใจมากกว่าคนในชุมชนเอง การเข้าใจคุณค่าและความหมายอย่างลึกซึ้งจะนำมาสู่การคิดที่จะทำและพัฒนาชุมชนตนเองอย่างจริงใจและจริงจัง ทั้งนี้การบริหารจัดการโดยชุมชนดังกล่าวนี้ไม่ได้ปฏิเสธการช่วยเหลือหรือจัดการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพียงแต่การจัดการทุกอย่างถ้าเอาชุมชนเป็นตัวตั้ง หรือเป็นคนขับเคลื่อนหลักแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนสนับสนุนก็ยิ่งส่งผลให้การจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- ใจ จุมรี .รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย การจัดการตลาดนัดชุมชนเพื่อสุขภาวะของชุมชน กรณีศึกษา
บ้านนาทราย ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี .สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น . 2555
- แนวคิดเรื่องการจัดการความรู้ ที่มา :<https://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการความรู้> สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน
2556
- แนวคิดการสื่อสารแหล่งเรียนรู้ ที่มา : <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/Chapter1.html> สืบค้นเมื่อ 3
กันยายน 2556

ภาคผนวก
รูปภาพการดำเนินงานวิจัย

ทีมวิจัยบ้านนาทรายไปศึกษาดูงานตลาดสี่เขียวจังหวัดมหาสารคาม

ทีมวิจัยสรุปวิเคราะห์ข้อมูล

รูปภาพการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้

รูปภาพที่มวิจัยร่วมกันปรับภูมิทัศน์ตลาดนัดชุมชน